

Pedagógiai program

2022.

- módosításokkal egységes szerkezetben –

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

1. Küldetésnyilatkozat

*"... S amikor a pillangó megmozdítja szárnyát, fuvallat száll az egész Föld körül,
amikor porszem esik a Földre, az egész bolygó egy kicsit súlyosabb lesz..."*
/Norton Juster/

Aggodalommal tölt el bennünket az emberiség jelenlegi helyzete. Mi vár a mai fiatalokra? Mi vár a mai gyerekekre, akiknek már most nehezedik a vállukra a jövőbeni feladatok súlya, amit felnőve meg kell oldaniuk, mert a ma embere nem vállalja fel ennek felelősségét, vagy csak csekély mértékben. Nem csoda, ha nem is próbálnak kitörni a mai fiatalok a technika, az internet rabul ejtő virtuális világából.

Az elmúlt ötven évben a Föld lakossága megháromszorozódott. Ez idő alatt jobban megváltoztattuk bolygónkat, mint 200 ezer éves történelmünk alatt bármikor. Környezeti értékeink rohamosan fogynak, ugyanakkor a visszapótlás elmarad a fogyasztástól. Szakértők szerint a természeti erőforrásokkal ugyanaz történik, mint a pénzügyiekkel, azaz előre elfogyasztjuk - felvesszük hitelre - azt az erdőt, vizet, földet, és levegőt, amely csak jóval később tud megújulni.

Az ökológiai válság az emberi pszichében gyökerezik, kultúránkban, világszemléletünkben, értékeinkben, hiedelmeinkben és elsősorban az ember természeti környezettől való elidegenedésében. Jóléti társadalmunkra jellemző egyfajta "természethiányos zavar": a természettel való kapcsolat- és élményhiány, ami maga után vonja az érzékek eltompulását és az élővilágtól való eltávolodást, egyfajta kívülről szemlélését annak, azt a hitet, hogy az ember a természettől független, omnipotens lény.

Ugyanakkor egyre meghatározóbb a fogyasztási függőség- nemcsak termékeket fogyasztunk, hanem adatokat, információkat, felszínes emberi kapcsolatokat is.

A hétköznapi emberek többsége nem gondolja végig tetteinek következményeit. Követi a "tempót", amit a társadalom diktál, anélkül, hogy mérlegelne.

A természettel való harmonikus kapcsolat megszakadása mindkét félt megbetegíti: az embereket is és a bolygót is. Az újrapcsolódás azonban mindkét irányban gyógyít.

A harmonikus viszony helyreállításához világnézetünk megváltoztatására van szükség. Szétválasztó gondolkodásunkat fel kell váltsa a rendszerszintű megértés: mi, az emberek a természet, a Föld részei vagyunk. Az egyéni jóllét összefügg a bolygó jóllétével, e kettő közt szinergikus kapcsolat van.

Mi, a tudatos döntés, a felelősségvállalás, a környezettudatos gondolkodás alakítását szeretnénk képviselni és alakítani, nem csak személyes, hanem kollektív szinten is. Itt élünk a Dunakanyar szívében, egy csodálatos természeti környezetben, a folyó, a hegyek, erdők ölelésében. Minden adott ahhoz, hogy egy olyan környezetet teremtsünk magunk köré, amely egy új, felelősségteljesebb, kiegyensúlyozottabb jövő felé mutat.

A környezettudatos gondolkodás alapja a Föld, a természet szeretete. Szeretni azt tudjuk, amit ismerünk. Felelősséget azért vállalunk, amit szeretünk.

Ha gyerekkorban megfelelő számú és minőségű tapasztalat által nem alakul ki a természettel való pozitív érzelmi kapcsolat, akkor felnőttkorban nem lesz semmi, ami az anyagelvű, nihilista indíttatású környezetromboló viselkedésnek gátat szabna.

Mi olyan öko-óvodát szeretnénk létrehozni, mely nemcsak a gyermekek belülről fakadó természet közelségét tartaná ébren, de mintát, segítséget nyújtana a szülőknek, családtagoknak is a környezettudatos magatartás megélésére.

Példát szeretnénk mutatni arra,

- hogyan tegyünk azért, hogy magunk is mérsékeljük a pusztítást hétköznapi életünkben (pl. szelektív hulladékgyűjtés, szemétszedés, újrahasznosítás, helyi gazdálkodóktól vásárlás, faültetés, kertészkedés... stb.),
- hogyan építsünk olyan környezetet magunk köré, amelyben szeretünk élni (pl. kertpedagógia, természetes anyagok, egészséges ételek... stb.),
- hogyan teremtsünk meg egy olyan családi közeget, amelynek az alapja a feltétel nélküli szeretet és elfogadás, az egymásra és minden élőlényre való odafigyelés, hogyan tisztelhetjük az emberiség és a világ sokszínűségét,
- az önmagam ismerete és elfogadása és a környezettel való egység megélése,
- milyen módokon növelhetjük folyamatosan tudatossági szintünket (mozgás, szabadban töltött idő, meditáció, önismereti tevékenységek, tudományos megértés, önkifejezés, hasonlóan gondolkodó közösségi fórumok... stb.)

Nem kis célt tűztünk ki magunk elé, ugyanakkor csepp a tengerben. Mi úgy érezzük ez az amit hozzá tudunk tenni a világhoz, ahhoz, hogy a gyerekeknek, akik számunkra a legfontosabbak, talán már egy szebb jövőre legyen kilátásuk, és hogy ezt a gyönyörű bolygót amelyen élünk megőrizhessük minden létezőjével együtt, akikért mi magunk is felelősséggel tartozunk.

2. Óvodai nevelésünk célja

*„Minden ember egy megismételhetetlen csoda,
és a bozttá vezető útnak is csodának kell lennie.”*

/Erich Fromm/

- Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség természetes úton történő kibontakozásának segítése, a családokkal együttműködve.
- Célunk egy olyan nevelési folyamat megszervezése, melyben minden résztvevő saját érdeklődése, ritmusa alapján, szabadon választott, önként vállalt tevékenységek, saját tapasztalatok és felfedezések által ismerheti meg önmagát és környezetét. Figyelembe vesszük az életkori és egyéni sajátosságokat, és támaszkodunk a belső ösztönző erőkre, a gyermek aktivitására.
- Pedagógiai munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk az ökológiai szemléletmód alakítására. Óvodánk a gyermekeket a természeti és tárgyi (társadalmi, gazdasági, kulturális) környezettel való harmonikus együttélésre készíti fel, ennek szellemében tervezünk és kivitelezünk minden tevékenységet. A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, mely kielégíti a jelen igényeket, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk lehetőségeit saját igényeik kielégítésében. Ennek a gondolatnak a jegyében szervezzük a nevelést, tanulást, a tapasztalatszerzést, mert azok a gyermekek, akik ebben

a szellemiségben szocializálódnak, fogékonyabbak lesznek a környezeti kihívásokra. Környezeti nevelésünk alapozó jellegű, az itt megélt élmények, benyomások egy egész életre meghatározhatják a szemlélet – és életmódot. Az óvodáskorú gyermek természetvédelemmel kapcsolatos tapasztalatszerzésének az alapja a játékos cselekvés.

Ha a kisgyermek természettel való kapcsolata élményszerű, étellel teli, izgalmas, játékos, akkor a gyermek ráérez az összefüggésekre és érzelmileg is kötődni fog környezetéhez. Az óvoda dolgozóinak hozzáállása, példamutatása, az általunk alkalmazott élménypedagógia hatására a gyermekek eljutnak annak belátásához, hogy az élőlényeket, bolygónkat óvni, védeni, gondozni kell.

3. Az óvoda adatai

Az intézmény neve: Csillagfürt Öko Óvoda

Az intézmény székhelye, feladatellátási helye: 2600 Vác, Kálvin János u. 9. Az intézményt fenntartó szerv neve: Könnyű Talpak a Földért Nonprofit Kft.

Az intézményt fenntartó szerv címe: 2621 Verőce, Zentai utca 7109/6. hrsz.

Az intézmény alapításának dátuma: 2017. május 29.

4. A pedagógiai program jogszabályi háttere

Programunk a 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készült, szem előtt tartva a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényt.

A fentiekén kívül a programalkotást meghatározó alapvető törvények:

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és az köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012.(VIII.28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- Magyarország Alaptörvénye
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1991. évi LXIV. törvény a gyermekek jogairól
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

5. Óvodánk környezeti jellemzői

Vác a Dunakanyar bal partján elhelyezkedő barokk, történelmi kisváros, épületei, felfedeznivaló kis utcái, mesés szép Duna-parti korzója magával ragadják a régóta itt élőket és az idelátogatókat egyaránt. A város Budapesttől 30 km-re található, a Dunakanyar szívében. A hely természetes szépsége, a várost körülvevő erdős hegyek és völgyek közelsége, a Duna látványa és természeti értékei, a Szentendrei-sziget szomszédsága, az Ártéri tanösvény, a környező falvak sokszínűsége, mind együtt teremtik meg a tökéletes helyet egy Öko Óvoda számára.

Óvodánknek Vác északi részén, Kisvácon, a Felsővárosi Református Egyházközség valamikori iskolaépülete, a Református templom lábánál elhelyezkedő több mint 100 éves hangulatos épület ad helyet.

Az óvodához két csendes, macskaköves utcácskán keresztül lehet bejutni gyalogosan. Az óvoda előtt játszótér, pár lépéssel lejjebb a Duna part található.

Óvodánk két vegyes életkorú csoportnak ad otthont. Az épületet és a kertet úgy alakítottuk át, hogy minden a gyerekek biztonságát, kényelmét szolgálja. Az óvoda épülete két bejárattal rendelkezik, így a két csoportot saját bejáratokon keresztül lehet megközelíteni. Az udvart boltíves fal választja ketté, a gyerekek mindkét udvarrészt használhatják. A két épületrész hasonló elosztású, de a belső, templom felőli részben található a tornaterem, raktár, orvosi elkülönítő, nevelőtestületi szoba és szülői fogadó helyiség, és az iroda, az utcafronti részben található a pedagógus étkező. A templom felőli szárnyban lévő csoportszoba ablakai a templomkertre és az udvarra néznek, a másik szárnyé pedig az utcára. Májusban hársfa illat tölti be az egész épületet.

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1. Gyermekkép

„Minél jobban ismerjük a gyermeket, annál jobban megértjük, minél jobban értjük, annál jobban szeretjük, minél inkább szeretjük, annál inkább elfogadjuk, s így annál hatékonyabban tudjuk majd nevelni.”

/ Nagy László /

Minden gyermek egyedülálló csoda, egyszeri és megismételhetetlen, fejlődő személyiség.. Fejlődését a genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermekeknek sajátos, életkoronként / életkori szakaszonként / és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Eltérő környezetben nevelkednek, eltérő az érdeklődésük, eltérő a fejlettségi szintjük és fejlődési ütemük. Minden gyermek más. Az egyéni eltéréseket óvodánkban értéknek tekintjük.

Minden óvodáskorú gyermek, alapvetően érzelem vezérelt, szükséglete az érzelmi biztonság. Igénye van társas kapcsolatokra, barátokra, közösségre. Vágyik a pozitív visszajelzésekre, elismerésre.

Jellemzi a nagyfokú mozgásigény, a tevékenykedés vágya, a játék, mint szükséglet van jelen az életében. Vágyik az őt körülvevő világ felfedezésére, megtapasztalására. Még elevenen él benne az egységélmény a természeti világgal. Vágyik az önkifejezésre, önmegvalósításra, amin keresztül megnyilvánulhat képzeletének gazdagsága.

Meg akarja ismerni önmagát és a körülötte lévő világot.

A mi feladatunk, hogy segítsük ebben a sikerélményekkel és kudarcokkal teli folyamatban.

Olyan gyerekeket kívánunk nevelni, akik

- képesek érzelmeiket kifejezni, mások érzelmeit felismerni és azokat figyelembe venni, helyzettől függően társaikhoz alkalmazkodni a koruknak megfelelő szinten

- pozitív énképpel rendelkeznek
- szeretik, elfogadják az őket körülvevő felnőtteket és gyerekeket, megbíznak bennük
- kötődnek a természethez, a szűkebb és tágabb környezetükhöz (család, lakóhely, ismert tájak, hagyományok)
- érdeklődőek, nyitottak, kreatívak
- érzékenyek mások és környezetük problémái iránt
- sikerorientáltak, pozitívan állnak a problémahelyzetekhez
- kitartóak, képesek az esetleges kudarc elviselésére is, az újabb próbálkozásokra serkenti őket

Valljuk, hogy a gyermeknek joga, hogy

- kérdéseire választ kapjon
- tisztában legyen lehetőségeivel, és kiteljesíthesse lehetőségeinek maximumát
- a tudást önállóan megszerezze
- a világot megértse
- szabadon alkothasson, kísérletezzon
- sikerélményhez jusson, hibázhasson
- véleményt nyilvánítson
- elismerésben, dicséretben, értékelésben, elfogadásban részesüljön
- önmaga lehessen

2. Óvodakép

*„A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak.”
/ Johann Wolfgang Goethe /*

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig biztosítja a gyermekek intézményes nevelését. Tiszteletben tartjuk a szülők elsődlegességét a gyereknevelésben, s ebben a legjobb szakmai tudásunk szerint, partnerként segítjük őket.

Óvodánk a természeti és tárgyi (társadalmi, kulturális, gazdasági) környezettel való harmonikus együttélésre, a környezettudatos életvitel megalapozására kívánja felkészíteni a gyermekeket. Ennek szellemében tervezünk és kivitelezünk minden tevékenységet.

Feladatunk egy olyan támogató, segítő élettér biztosítása, amelyben

- minden gyerek megkapja a neki leginkább megfelelő, fizikai és pszichés jellemzőit figyelembe vevő segítséget, hogy saját ritmusában ismerhesse meg és fejleszthesse önmagát, és a körülötte lévő világot
- családias, szeretetteli, elfogadó és derűs a légkör, ahol tiszteletben tartjuk egymást, környezetünket és a világ sokszínűségét. Óvodáskorú gyermekeink közösségi nevelését a későbbi fejlődés alapjaként kezeljük. Kiemelt figyelmet szentelünk a kapcsolatteremtési készségek, együttműködés és kommunikáció fejlesztésére
- változatos mozgási lehetőségek által biztosítjuk a mozgásöröm megélését, amely testi-lelki-szociális harmóniát nyújt számukra

- sokféle, változatos, a gyermekek érdeklődéséből kiinduló, fejlettségüknek megfelelő tevékenységet biztosítunk, különös tekintettel a gyermekek legfontosabb tevékenységére a játékra. A képességek kibontakoztatása az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével történik.
- komplex nevelés folyik, a nevelési területek elméletileg differenciáltak, de a gyakorlatban egységet alkotnak
- nagy hangsúlyt fektetünk a természettel való közvetlen kapcsolat folyamatos megvalósítására és az ökológiai fenntarthatóságra nevelés megalapozására. Óvodánk arra törekszik, hogy nem csak a gyerekeknek, de a szülőknek, a családtagoknak, társadalmi környezetünknek is követhető mintát nyújtson a környezettel kapcsolatos látásmód, viselkedéskultúra és értékrendszer pozitív irányú alakítására, a környezettudatos magatartás megélésére. Ennek érdekében a természeti és társadalmi környezetünkkel is szoros kapcsolatban kívánunk működni, érvényesítve a természet- és élet-közelség elvét.
- A művészi önkifejezés (vizuális, zenei, mozgás, dráma, stb.) kibontakozásának támogatásához sokféle élménnyel, különböző technikákkal ismertetjük meg a gyerekeket, ezek alkalmazásához az eszközök, anyagok folyamatosan elérhetőek számukra is. Építünk a művészeti nevelés személyiségformáló és fejlesztő hatására.
- Óvodánk közösségalkító és önmegevalósítást segítő tér gyermekek és felnőttek számára egyaránt. Ehhez elengedhetetlen a demokratikus, tiszta kommunikáción alapuló légkör
- Miközben az óvoda teljesíti funkcióit (óvó- védő, szociális, nevelő- személyiség-fejlesztő) a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba – a kisiskoláskorba – való átlépés belső, pszichikus feltételei. A fejlődés hatására a gyermek képessé válik a kihívások elfogadására és helyzetek megoldására.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, az óvoda hármaskörű funkciójának (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő) megvalósítása. Az óvodai nevelés feladatai egymásra épülő, egymással összefüggő, komplex módon érvényesülő tevékenységek, áthatják az óvodai nevelés teljes rendszerét.

1. Az egészséges életmód kialakítása

*„A napsütés újra tölt, mint egy égi akkumulátor”
/ Juhász Ágnes/*

Kiemelt feladatunk a gyerekek egészséges életmódra nevelése és a környezettudatos magatartás megalapozása. Törekszünk a test-lélek–szellem harmóniájának megteremtésére. Az egészséges életmódra nevelés megalapozó jellegű feladat az óvodában, mely minden nevelési területen jelen van.

Egészségfejlesztési program

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az óvoda mindennapjaiban rendszer-szerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. Elősegíti a gyermekek és a felnőttek egészségének megőrzését, védelmét. Elsősorban preventív jellegű tevékenységek összessége. Együttműködést alakít ki a pedagógiai, egészségügyi és gyermekvédelmi szakemberek, a gyerekek, pedagógusok és a szülők között, hogy az óvoda biztonságos és egészséges környezet legyen.

1. Testi egészségre nevelés

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése
- Saját testkép kialakítása, fizikai testünk megismerése, 'becsben tartása'. Saját egészséghez való pozitív viszony alakítása. Alapvető egészségmegőrzési ismeretek átadása a gyermekeknek – táplálkozás, pihenés, mozgás egyensúlyának jelentősége, a tisztálkodás szerepe. Immunrendszerünk erősítése és testünkbe vetett bizalom alakítása.
- A gyermek mozgásigényének kielégítése, a harmonikus, összerendezett mozgás és a testi képességek fejlődésének elősegítése spontán és irányított mozgások által, melyek kedvezően hatnak az idegrendszerre, légző-és keringési szervekre, a tanulási képességek fejlődésére. Minden nap kezdeményezünk mozgásos szabályjátékokat, népi gyerekjátékokat, lehetőség szerint a szabadban.
- Óvodánkban alapozó terápiás mozgásfejlesztésre van lehetőség az idegrendszer érésének és a gyermek mozgásfejlődésének megsegítésére
- Friss levegőn, szabadban tartózkodás, mozgás, játék minden nap. Időjárástól függően növekszik ennek az időtartama. A nyári, őszi-tavaszi időben, - amikor az időjárás engedi (nem esik az eső, és a hőmérséklet reggel is eléri a 13-15 fokot és utána kb. 19-20 fokra melegszik) – az udvaron szervezünk minden tevékenységet, beleértve a folyamatos reggelit, uzsonnát és a közös ebédet is. Az alvás a belső helyiségekben történik, a tisztálkodás a mosdókban, öltözködés az öltözőkben.
- Öltözködési szokások (időjárásnak megfelelően), fényvédelem.
- A gyermek egészségének megőrzése, védelme, edzése, betegségmegelőzés szokásainak alakítása, a cukorbetegség, asztma, krupp állapotával járó másság elfogadtatása
- Tisztálkodás, testápolás, fogmosás, bőrápolás(nyári napsütés),személyi higiéné alakítása
- Egészséges táplálkozás, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telített zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, ezzel szemben az egyszerűen telítetlen zsírsavak (olívaolaj) vagy többszörösen telítetlen zsírsavak (dió, lenolaj) alkalmazása. A zöldségek és gyümölcsök illetve savanyított tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. Alapvető táplálkozási ismeretek, folyadékfogyasztás, kulturált étkezés szokásainak elsajátítása. Esetlegesen felmerülő táplálékallergia, intolerancia elfogadtatása. Minden napi friss gyümölcs- és zöldségfogyasztás biztosítása.
- Megfelelő életritmus - pihenés jelentősége, lehetséges formái.

- Biztonságos környezet biztosítása, baleset megelőzés- szabályos közlekedés, természetjárás szabályai, helyes eszköz-, szerszám használat, stb. Megtanítjuk a gyerekeket, mi a teendő baleset esetén (segítséget hívni, felnőtteknek szólni).
- Segítőink a védőnő és a gyermekorvos.

A gondozási feladatok ellátása az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata: óvodapedagógus és dajka egyaránt arra törekszik, hogy a gyerek megtanulja önállóan ellátni saját magát. A rugalmas napirend lehetővé teszi, hogy ehhez megfelelő hely és idő álljon rendelkezésre.

2. Lelki egészségre nevelés

- A megfelelő érzelmi biztonság alapvető feltétele a személyiség kibontakoztatásának, a befogadó képes állapot létrejöttének. Ehhez egy szeretettel, elfogadó, bátorító közeg adja a megfelelő hátteret. Személyiségközpontú pedagógiánk hozzájárul a lelki egészség megőrzéséhez.
- A játék segíti az én-tudat, önismeret, szocializáció kialakulását, biztosítja az óvodáskorú gyermek harmonikus fejlődését
- A mozgás örömhormonokat termel, kiegyensúlyoz.
- A szabad művészi önkifejezés (zene, irodalom, mese, rajzolás, kézművesség, bábjátékok, tánc, stb.) lehetőségein keresztül építünk ezek feszültségoldó, egyént kibontakoztató, vágyakat beteljesítő hatására. Hozzájárulnak a társas kapcsolati készségek fejlesztéséhez is.
- Törekszünk a reális énkép alakítására a munkajellegű tevékenységek által is: önként és szabadon választható, a játékoság hatja át, aktív személyiségfejlesztő tevékenység, amelynek akár a közösség számára is fontos eredménye van, a munkát végző megéletheti, hogy átalakító hatással van környezetére.
- Az érzelmi, közösségi nevelés által kialakul a gyermek csoportban elfoglalt helye, a társakhoz, felnőttekhez való viszonya, szociális képességei, érzelmi kötődései. Ebben nagy szerepet játszik a mintaértékű kommunikáció is. A hagyományok ápolása által biztosított közösségi élmények ezeket tovább erősítik, árnyalják.
- A természetben való tartózkodás, tevékenységek harmonizálják a személyiséget, megélve a kölcsönhatást és az összetartozás élményét egyén és természet között.
- Egyes esetekben, ha szükséges pszichológus segítségét kérjük, ha a gyermek mentálhigiénés állapota megkívánja. Óvodánkban önköltséges alapon pszicho-dráma és bábterápia foglalkozásokat vehetnek igénybe a gyerekek az esetleges lelki elakadások, traumák feldolgozására (pl.: válás, testvérféltékenység, stb.)

3. Szellemi egészségre nevelés

- A természeti és társadalmi környezettel való kapcsolat, játékos felfedezés, tapasztalatszerzés. Természet tisztelete, védelme. Szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás fontossága. Megújuló energiaforrások. Szemléletformálás.
- Értelmi fejlesztés, képességfejlesztés szabadon választott sokoldalú tevékenységek által, a gyermek belső motivációjára építve.

- A mozgás fejleszti az idegrendszert, elősegíti a szellemi érés folyamatát.
- Verbális, non-verbális kommunikáció, humorérzék, együttműködés, aktív szókincs, választékos, igényes beszéd alakítása.
- Segítők a logopédus.

Az egészséges életmódra neveléshez szorosan hozzá tartozik a környezetünk védelméhez, megóvásához kapcsolódó szokások alakítása és a környezettudatos magatartás megalapozása. Ennek érdekében élünk a:

- kertpedagógia,
- erdőpedagógia,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- újrahasznosítás,
- takarékoskodás,
- megújuló energiaforrásokkal való ismerkedés,
- madárbarát kert által adott lehetőségekkel

Alapvető, hogy az óvoda dolgozói maguk is törekedjenek az egészséges életmód szokásainak mindennapjaikba történő beépülésére, modellként szolgálva ez által a gyerekeknek, családoknak egyaránt.

Különleges ellátást igénylő gyermekek gondozása

Óvodánk együttműködve az egészségügyi ellátó szervekkel fogadni tudja a gyermekkori 1-es típusú diabétesz és a felső légúti tartós megbetegedéssel küzdő gyermekeket a szülővel és gyermek háziorvosával történt egyeztetés alapján.

Óvodánk nevelőtestülete, alkalmazotti közössége kiemelt figyelmet fordít a gyermekkori 1-es típusú diabétesz és a felső légúti tartós megbetegedéssel küzdő gyermekek ellátására, nevelésére-gondozására.

Az együttnevelést azért tartjuk fontosnak, hogy gyermekeink már az óvodai nevelés teljes időszakában megismerjék és elfogadják a másságot, tanuljanak nyitottságot, türelmet és toleranciát egymás iránt. Reméljük, hogy egy ilyen elfogadó közösségben felnövő kisgyermek a későbbi élete során is embertársai iránt érzékeny, segítőkész, másokra figyelő személyiséggé válik.

Gyermekkori 1-es típusú diabétesz esetén vállaljuk, hogy a gyermeket egyénre szabottan, az egészségügyi szakképzettséget nem igénylő feladatok tekintetében, a szülő illetve a gyermek kezelőorvosának írásos instrukciói alapján ellátjuk. Szükség esetén a szülőt értesítjük, az ő odaérkezéséig előzetes írásbeli instrukciói alapján ellátjuk a gyermeket.

A közétkeztetést olyan partnerrel valósítjuk meg, ahol lehetőség van a diabéteszes gyermekek ellátására is, többek között a dietetikus kiszámolja és megadja az adott ételek szénhidrát tartalmát, a gyermek ételadagját külön ételhordóban szállítják ki.

Felső légúti tartós megbetegedés esetén vállaljuk, az asztmával, krupp-pal küzdő kisgyermek napközbeni ellátását az egészségügyi szakképzettséget nem igénylő feladatok tekintetében, a szülő

illetve a gyermek kezelőorvosának írásos instrukciói alapján, különös figyelemmel a légzés változásaira. Szükség esetén a szülőt értesítjük, az ő odaérkezéséig előzetes írásbeli instrukciói alapján ellátjuk a gyermeket. Óvodánkban rendelkezésünkre áll légtisztító és légfertőtlenítő berendezés, hidegpárásító készülék.

2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

„Ha kedvesen bánnak veled, kedvessé válsz, ha érzékenyen bánnak veled, empatikus leszel, ha őszintén bánnak veled, őszinte leszel.”
/Steve Biddulph /

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés áthatja a teljes óvodai nevelőmunkánk folyamatát. Az óvodáskorú kisgyermek alapvetően érzelem vezérelt, éppen ezért nagyon fontos számára hogy szeretetteljes, elfogadó, támogató légkör vegye őt körül, ahol biztonságban érzi magát és bizalommal fordulhat a közösség minden felnőtt és gyermek tagjához. A gyermek érzéseit nagymértékben befolyásolja az őt körül vevő felnőttek viszonyulása az adott helyzethez, dolgokhoz. Az érzelmi biztonságot a felnőtthez való viszony nyújtja. Az óvodapedagógus és az óvoda minden dolgozója modellértékű a gyermeki magatartás alakulása szempontjából is. Ezért különösen fontos a felnőttek kommunikációja, bánásmódja, viselkedése. Arra törekszünk, hogy a felnőttek gyermekekkel való kapcsolatát jellemezze: a szeretet, elfogadás, odafigyelés, megbecsülés, a pozitívumokra való támaszkodás, az érzelmi biztonság, a derű, a sokszínűség tiszteletben tartása. A felnőtt-gyermek kapcsolat alakulását segíti a személyes beszélgetés, a testkontaktus, az együtt játszás, mesélés.

A gyermek társas lény, egyéniségét igazán csak másokkal együtt élve tudja kibontakoztatni, miközben saját egyéniségét akarja érvényre juttatni. A szocializációs folyamat az én-tudat fejlődésének folyamata is. A gyerekek társas kapcsolatai a tevékenységek során alakulnak. Konfliktushelyzetekben a gyerekek bevonásával történik a szabályalkotás. Saját mintánkon keresztül tanítjuk őket a konfliktuskezelésre, igazságosságra, segítségnyújtásra, együttérzésre, önzetlenségre, következmények elfogadására, felelősségvállalásra. Ezért szükséges, hogy érthető, világos szabályrendszereket állítsunk fel és azokat következetesen betartsuk, mert ez ad biztonságos kereteket a gyermekeknek, amin belül szabadon kibontakozhat személyiségük. Fejlődik én-tudatuk, önismereti képességeik, ezáltal nő önbizalmuk, el tudják fogadni önmagukat, kialakítják a világhoz való hozzáállásukat, képessé válnak kifejezni érzéseiket/ verbális úton, vagy a művészi önkifejezés eszközeivel/. A szokásrend kialakítása, az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja. *„Az erkölcs szabályok, minták együttese, amelyek az emberek magatartását, viselkedését, viszonyulását alakítják, irányítják az egyén és környezete, valamint a közösség biztonságos együttműködése érdekében, azonos értékek felé mutatva irányt.”* /Bakonyi Anna/ Az erkölcsi érzék alakulása egyfajta szocializáció eredménye. Az óvodapedagógus az életkori és egyéni sajátosságokat, az érési folyamatokat figyelembe véve tudja, hogy melyek a betartható szokások.

Élünk a mesék, dalok, drámajátékok, bábjátékok, ünnepek, hagyományok, jeles napok erkölcsnevelő hatásával.

Minden napi tevékenységeink során kialakulnak sajátos, csak az adott csoportra jellemző hagyományaink is /pl. születésnap ünneplése, barátság „megpecsételése”, vendégvárás, stb./

A kirándulások, séták, az együtt megélt „nagy kalandok”, a gyerekekkel közösen vezetett „Életkönyv”- melynek segítségével bármikor feleleveníthetik a közös élményeket- erősíti a közösségi összetartozás érzését.

Építünk a vegyes életkorú csoport, és az eltérő képességek előnyeire: minden gyereknek megvan a maga erőssége, mellyel segítségére lehet társainak. Bízgatjuk őket a segítségnyújtásra, pozitív megerősítéssel és a saját példamutatásunkkal építjük az egymáshoz való pozitív viszonyulást, egymás elfogadását.

Az általunk felkínált változatos tevékenységrendszer által a gyermek a választásaiban, döntéseiben megtanulja irányítani saját érzelmeit. Megismeri önmagát, képességeit, lehetőségeit, határait.

A csoportmunkák során elsajátítják az együttműködés technikáit:

- megbeszélés
- kérdésfeltevés
- válaszadás
- mások meghallgatása

Eközben erősödik figyelmük, kitartásuk, feladat- és szabálytudatuk, önfegyelmük. Kialakul az egymás iránti elfogadás, empátia, a másik elmélyült tevékenységének tiszteletben tartása.

Szeretnénk, hogy gyermekeink derűs, boldog, nyitott gyermekként fedezzék fel a körülöttük lévő világ csodáit. Érzékenyek legyenek az őket körülvevő emberek, állatok, növények, a természeti és társadalmi környezet jelenségeire és változásaira. A környezettudatos gondolkodás alapja a természet szeretete. Felelősséget azért vállalunk, amit szeretünk.

Szeretni azt tudjuk, amit ismerünk. Célunk, hogy sok megfelelő minőségű tapasztalat által pozitív érzelmi kapcsolatot építsünk ki a gyerekekben a természettel és környezetünk kulturális értékeivel, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családdhoz való kötődés alapja. Itt is meghatározó az óvodában dolgozó és az együttműködő szervezeteket képviselő felnőttek pozitív attitűdje.

Meghatározóak lehetnek az óvodai életszakaszra az első találkozások az óvodapedagógusokkal, társakkal, az óvodával. A befogadás folyamatát rugalmasan építjük fel, az egyéni eltérések figyelembe vételével. Nem csak a gyermek, de a szülő érzelmeit is fel kell mérnünk, hiszen az elválás nem csupán a gyermek számára okozhat nehézséget. A befogadás módját és idejét a gyermek és a család ismeretében állapítjuk meg. Már a befogadás megkezdése előtt felvesszük a kapcsolatot a családokkal. Nyílt napon ismerkedünk, illetve felajánljuk a családlátogatás lehetőségét. A befogadás időszakában a gyerekeknek nagy segítséget jelent, ha biztosítani tudjuk a szülőtől való fokozatos elválást. Fontos, hogy a családok, melyek sokszor igen különböző szemléletűek, érezzék, hogy az óvoda valóban segítő szándékkal közelít feléjük és tiszteletben tartja a szülői jogukat. A pedagógusok törekedjenek a szülői kompetencia megerősítésére és a pozitív visszajelzésekre. Szeretnénk, hogy ők is bizalommal forduljanak hozzánk. *„Minden helyzetben elengedhetetlen az együttműködés a családokkal, de talán ebben az időszakban a legfontosabb megbízni egymásban és segíteni egymást, hogy stabil érzelmi hátteret tudjunk biztosítani a gyermek számára.” / Karczewicz Ágnes/*

A gyerekeknek lehetőségük van rá, hogy személyes tárgyakat hozzanak magukkal, ha ez is segítséget nyújt. Mivel vegyes életkorú csoporttal működünk, felkészítjük a csoportba járó gyermekeket az újonnan óvodába érkezők fogadására.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható.”

/ Kosztolányi Dezső /

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamatunk egészében jelen van. Részben utánzásos, spontán tevékenység, mely az egész személyiség fejlődését támogatja. Minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának fejlődését és szociális kapcsolatainak alakulását. Elősegíti a gyermek iskolai tanulásra való alkalmasságának megalapozását. Érinti a beszédészlelés, beszédmegértés, beszédprodukción és nyelvi-kommunikációs készség területeit. Itt is hangsúlyos, hogy a gyermekek eltérő adottságokkal, egyéni képességekkel, eltérő családi háttérrel rendelkeznek. Az óvodában olyan környezetet teremtünk, ahol a dolgozók érthető, egyszerű, világos, de választékos beszéddel, egyértelmű metakommunikációval nyújtanak modellt a gyermekek számára.

Az elfogadó, oldott légkör megfelelő háttérrel nyújt a verbális megnyilvánulásoknak a bátortalanabb gyermekek számára is. Értő és érdeklődő figyelemmel fordulunk gyermekeink felé, fontosak számunkra az általuk feltett kérdések, illetve azok megválaszolása. Ezáltal törekszünk beszédkedvük fenntartására. A mesék, versek, bábjátékok, interaktív mesejátékok, természeti tapasztalatszerzések alkalmasak a szókincs bővítésére. Személyes beszélgetésre a nap során folyamatosan biztosítunk lehetőséget, a beszélgető-körök alkalmával pedig elsajátíthatják a közösségi kommunikáció szabályait is: képessé válnak egymást meghallgatni, arra, hogy mondanivalójukat megpróbálják lényegre törően, mások számára is érthetően megfogalmazni. Támazkodunk a drámajátékok fejlesztő hatására. Kezdeményezünk anyanyelvi játékokat, hallásfejlesztő, a beszédszerveket ügyesítő játékokat. Folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyerekek anyanyelvi fejlettségét. Figyelünk a beszédhibával, beszéd gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdő gyermekekre. Szükség esetén szakember segítségét kérjük.

Napjainkban az anyanyelvi nevelésre különösen nagy hangsúlyt kell fektetnünk, hiszen a sok vizuális- és auditív inger, amely a gyermekeket éri nem kedvez az aktív szókincs, a választékos, tiszta beszéd fejlődésének. Az óvodai anyanyelvi nevelés során a pedagógus segíti a gyermeket e hatások játék során történő feldolgozásában és a passzív szókincs előhívásában.

Szeretnénk, hogy gyermekeink átéljék a beszélgetés örömét, megszeressék az anyanyelvüket, felfedezzék annak szépségét, megérezzék a nyelvi humor kedélyemelő erejét.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra – épít, továbbá már meglévő tapasztalataira, ismereteire támaszkodva biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, melyeken keresztül új élményeket, tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai:

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás-alkotóképesség) fejlesztése,
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Személyi feltételek

*„Az elfogadás olyan, mint a termékeny talaj, ami lehetőséget ad az apró mag számára, hogy azzá váljon, amivé
fejlődni képes.”
/Thomas Gordon/*

Az óvodában a nevelés középpontjában a gyermek áll: a gyermeki személyiségből indulunk ki, és a nevelőmunkánk célja a gyermeki személyiség fejlődésének hatékony elősegítése. Minden gyerekre a maga egyéniségében tekintünk és önmagához mérjük őt- figyelembe véve az életkorra jellemző sajátosságokat. Az óvodás gyermeknek is van véleménye, ötlete, elképzelése. Nevelőmunkánkat jellemzi a felnőtt és a gyermek aktív együttműködése. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Személyisége alapvetően meghatározó a gyerek és a szülő számára. Elengedhetetlen szeretetteljes, elfogadó attitűdje. Ez vonatkozik minden, az óvoda működését segítő felnőtt munkatársra. A dajka aktív részese az óvodai csoport életének, segítője az óvodapedagógusnak, hozzájárul a gyermek fejlődéséhez nevelő hatásával.

Az óvoda minden felnőtt tagjának viselkedése minta a gyerekek számára. Magatartásunkkal példát mutatunk a minden napokban: tisztelet, tolerancia, együttműködés, bizalom terén. Az óvoda felnőtt közössége hitelesen képviselje életmódjával és munkájával a környezettudatos magatartást, az ökológiai szemléletformálást, az egészséges életmód szokásainak követését. Ezért fontos, hogy az óvoda dolgozói és együtt működő partnereink ismerjék és elfogadják alapelveinket:

- középpontban a gyermek áll
- szeretet, elfogadás, bizalom elvének tiszteletben tartása
- a szabad játék elsődlegessége
- természet és élet közelség
- környezettudatosság
- nyitottság és együttműködés
- a közösség segítő erejére való támaszkodás
- tevékenységközpontú, saját tapasztalaton alapuló, felfedező ismeretszerzés, kísérletező tapogatózás biztosítása
- tevékenységek komplexitása
- belső szükséglet által motivált, egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő, tevékenységválasztást biztosító képesség fejlesztés
- képességek (nem életkor) szerinti differenciálás
- élmények feldolgozása szabad alkotásokban
- inkluzív légkör- ahol mindenki más egymáshoz képest, de mindenki megtalálja a helyét a közösségben

Célunk, hogy minden gyerekeknek és minden őket segítőnek legyen lehetősége átélni azt, hogy egy közösség tagja, amelynek a maga egyediségében pótolhatatlan része, ahol számítanak rá, és olyanak fogadják el őt, amilyen. Ahol megtarthatja, fejlesztheti, kimunkálhatja saját egyéniségét, kiteljesítheti önmagát. Ahol érezheti, hogy szeretik és értékelik őt, ahol kapcsolatokat építhet, barátokra lelhet.

Óvodánk két csoporttal működik a 2019/2020-as nevelési évtől, az alábbi személyi feltételekkel:

Fő	Munkakör	Foglalkoztatás módja	Foglalkoztatás ideje
1 fő	Óvodapedagógus (óvodavezető)	határozatlan idejű munkaviszony	heti 40 órás munkavégzés
3 fő	Óvodapedagógus	határozatlan idejű munkaviszony	heti 40 órás munkavégzés
1 fő	Dajka	határozatlan idejű munkaviszony	heti 40 órás munkavégzés
1 fő	Dajka	határozott idejű munkaviszony	heti 40 órás munkavégzés
1 fő	Dajka	határozatlan idejű munkaviszony	heti 15 órás munkavégzés
1 fő	Gazdasági vezető	határozatlan idejű munkaviszony	heti 20 órás munkavégzés

Az óvodavezető koordinálja, irányítja az óvodában folyó pedagógiai, nevelő-oktató munkát, de a dolgozók véleményének figyelembevételével demokratikus alapokon működve. Lényeges a gyerekeket körülvevő felnőttek közötti összhang, együttműködés.

Fontosnak tartjuk a folyamatos szakmai továbbképzéseken való részvételt és az önképzést.

A gyerekek fejlesztésében, környezeti nevelésében, együttműködő partnereink:

- szakképzett logopédus
- Gyermek Világöröksége Alapítvány
- Magosfa Alapítvány
- Királyréti Erdei Iskola és Látogatóközpont
- Kistigris Fejlesztő központ
- Kicsimaros Fejlesztő központ
- drámapszichológusok

2. Tárgyi feltételek

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét és annak berendezési tárgyait úgy alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetővé tegye mozgás- és játékgényük kielégítését. A tárgyi környezet kialakításánál fontos szempontnak tartottuk az értékátadást, hagyományőrzést, az újrahasznosítást, a látás- és ízlésformálást.

A csoportszobák kialakításánál törekedtünk az elmélyülést biztosító játékterek, kuckók kialakítására, ugyanakkor biztosítottuk a csoportszobák bútorainak átrendezhetőségét – ez által a játékterek, tevékenységek terei variálhatóak. A bútorok, a terem elrendezése biztosítják az egyéni, kiscsoportos, csoportos tevékenységhez szükséges teret. A gyerekek alkotásainak, személyes tárgyainak állandó helye van. A természetsarok, a növények, az újrahasznosított berendezési tárgyak, természetes anyagok, megunt ruhákból készült jelmezek, bábok, saját készítésű játékok, dekorációk, szelektív hulladékgyűjtők, stb. tükrözik a környezetbarát szemléletmódot.

A játékeszközök megválogatásánál figyelembe vettük az eltérő korcsoportú, fejlettségi szintű gyerekek jelenlétét. A kisebbeknek egyszerűbb építőköcskák, tologató, húzogató, öntögető, meregető, stb. játékot, nagyobbaknak apróbb konstruáló, építő, gyöngyfűző, képességfejlesztő stb. játékot biztosítunk.

Az ismeretszerzési folyamatokhoz rendelkezésre állnak ismeretterjesztő könyvek, határozók, térképek, nagyítók, bogármegfigyelők, távcső, digitális (laptop) és hanglejátszó (CD ill. USB lejátszására) eszközök, földgömb, stb.

A művészi önkifejezés megvalósulásához a gyerekeknek rendelkezésükre állnak különböző méretű, minőségű papírok, festékek, ceruzák, zsír- és pasztellkréták, színes papírok, olló, ragasztó, agyag, ritmushangszerek, szalagok, bábok, jelmezek, stb. A csoportszoba kialakított tevékenységi területei illetve átrendezhetősége biztosítja a megfelelő teret a tevékenységekhez.

Tágas tornaszoba áll rendelkezésünkre, melynek meglévő felszerelését folyamatosan bővítjük, és minden nap élünk a lehetőséggel, hogy ezt aktívan ki is használjuk.

Az épületben energiatakarékos izzókat használunk. A mosdóban automata WC öblítőket, hideg-meleg kevert csapvizet, kézmosáshoz házilag főzött, kizárólag természetes alapanyagokból készült házi készítésű szappant használunk. A levegő illatosítását gyógynövényekkel, illóolajokkal oldjuk meg. A mosáshoz, mosogatáshoz, takarításhoz ökológiailag lebomló, környezetbarát szereket alkalmazunk.

Óvodánk rendelkezik egy védett, minden oldalról fallal határolt belső udvarral. Itt kerültek kialakításra a homokozók és a babaház, babakonyha, homokozó játékokkal, kis autókkal, edényekkel, sámlikkal, stb. Pallók, farönkök által alakíthatják a teret, építhetnek akadálypályákat kedvükre a gyerekek.

A melegebb időszakban több időt tartózkodunk az udvaron. Változatos tevékenységek végzéséhez asztalokat, padokat is biztosítunk, hogy a művészi önkifejezés vizuális technikáit az udvaron is alkalmazhassák.

Az ültetés egy része magas-ágyásokban történik a zöldséges- és fűszerkert, továbbá virágágyásokat alakítottunk ki. Madáretetőket, odúkat helyezünk ki. Nagy tér van a szabad mozgásokra, téli szánkózásra. A kerti munkákhoz gyerek méretű szerszámokat (gereblye, lombseprű, ásó, kis kapa, locsoló kanna, stb.) biztosítunk.

A Duna-parti játékhoz való eszközöket, hintát, hintaágyat, iváshoz, étkezéshez szükséges tárgyakat, szemétszedő kesztyűket, szemetes zsákot összecsukható kézikocsival szállítjuk magunkkal.

3. Az óvodai élet megszervezése

„Ha semmi mást nem adsz a gyermekednek csak példát, akkor már sokat adtál.”

/Seneca/

A napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez.

Folyamatos és rugalmas, biztosítja az egybefüggő játékidőt, a csoportszobában és a szabadban egyaránt. A napirend a gyermeket segítő, szinte észrevétlen szabályrendszer. Biztosítja az állandóságot, amely hozzájárul a gyermek biztonságérzetének kialakulásához, már az első napoktól. Hozzájárul az egészséges életritmus kialakulásához, ezzel segítve az egészséges életmód szokásainak megalapozását. Mind a fizikai, mind az érzelmi szükségletek kielégítéséhez segítséget nyújt.

Kellő időt biztosít a játékhoz, tevékenykedéshez, szabadban való mozgáshoz, nyugodt étkezéshez, pihenéshez. A napirend segítséget nyújt az időben való tájékozódáshoz.

Ugyanakkor a napirend rugalmassága lehetővé teszi, hogy az előre nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlesztését szolgáló események is helyet kapjanak a mindennapi életben. A folyamatos napirend teret enged a tehetséggondozásnak és a felzárkóztatásnak, a differenciálásnak az értelmi nevelés terén is.

A napirendet és a heti rendet az óvodapedagógusok állítják össze, egyeztetve azt a dajkákkal.

Az összeállításnál figyelembe kell venni:

- a szabad játék elsődlegességét
- a csoport összetételét, a gyerekek igényeinek, szükségleteinek változását (pl. év eleje- év vége)
- a szabadban történő tevékenykedés lehetőségét (legkevesebb 1½ óra- téli időszak)
- évszakok változását (pl. nyári erős napsugárzásban javasolt a reggeli időszakra szervezni az udvari életet)
- pihenés megfelelő idejét (kisebbek 2óra, nagyobbak 1 óra, de egyéni differenciálás)

Óvodai életünk szervezésében kiemelt szerepe van a gondozásnak, különös tekintettel arra, hogy a csoportba vegyes életkorú gyerekek járnak. Öltözés, étkezés, tisztálkodás terén a gyerekek eltérő szinten vannak, mind életkori, mind egyéni fejlettségi szintjükből következően és eltérő tempóban fejlődnek. A napirend folyamatosága, a folyamatos reggeli, uzsonna, a folyamatos udvarra menetel, az eltérő pihenési idő, stb. biztosítja a játékidő védelmét és a várakozási idők csökkentését. Ugyanakkor lehetőséget ad arra, hogy minden gyermek saját tempójában fejlődhessen, váljék önállóvá.

A *hetirend*nek tartalmaznia kell a hét különböző napjainak kiemelt tevékenységét, a középpontba helyezett képesség fejlesztés területeit, az élmény nyújtás és az átélt élmények feldolgozásának lehetőségeit, és a kötelező testnevelés foglalkozás helyét.

Mivel a tanulást a nevelés szerves részének tekintjük, ezért a tervezésben a komplex gondolkodásmód a vezérelv. A hetirend szintén elősegíti a rendszerességet, a biztonságérzet kialakulását, a nyugalmat, az idő múlásának érzékelését a kisgyermek számára.

Napirend általános időkeretei:

Játék, szabadon választott tevékenységek, játékba ágyazott tanulás és testnevelés, intenzív mozgás	4 óra
Étkezés, folyamatos reggeli és uzsonna, ebéd	1,5 óra
Öltözés, testápolás	1 óra
Pihenés	2,5 óra

A napirenden belül a beszélgető-kör ideje és helye rögzített, minden nap visszatérő tevékenység. Formája, szervezési módja minden nap azonos. Tartalma változó:

- szabad kötetlen beszélgetések egyénileg vagy közösen átélt eseményekről
- elkészült munkák bemutatása
- napi tervek, projektek megbeszélése, ötletbörze
- aktualitások

- közös fejlesztőjátékok, drámajátékok, anyanyelvi játékok
- kedvenc tárgyak bemutatása, stb.

Hagyományok, ünnepek. A helyi szokások és hagyományok az óvodai élet minden szintjét átszövik. Kiszámíthatóságot, állandóságot, és ez által biztonságot adnak. A kisgyermek számára fogódzókat adnak az idő múlásához és a várakozás örömeivel színesítik a napokat. Hangsúlyos szerepet töltenek be a közösségalakításban és a szemléletformálásban.

Óvodánkban hagyománya van az interaktív meséknek, bizonyos ünnepeken visszatérő élmények, melynek során az óvoda dolgozói meseszereplőket személyesítenek meg és a gyermekek a meseszál mentén közösen oldanak meg problémahelyzeteket, feladatokat a mesébe ágyazva./pl. Mikulás-mese, Mese-erdő Farsangkor/

Csoportélet hagyományai:

- Új gyerekek fogadása
- Születésnapok
- Anyák napja
- Családokkal közös évnyitás és évzárás
- Gyereknapi

Néphagyományok:

- Szüret
- Márton-nap
- Mikulás
- Advent
- Újév köszöntés
- Farsang
- Húsvét
- Pünkösdi

Zöld jeles napok:

- Autómentes világnap
- Állatok világnapja (okt. 4)
- A Földünkért világnap (okt.21.)
- A hegyek napja (dec. 11.)
- Energiatakarékosság világnapja (márc. 6.)
- Víz világnapja (márc. 22.)
- A Föld napja (ápr. 22.)
- Madarak, fák napja (máj. 10.)
- Nemzetközi Duna-nap (jún. 29)

4. Az óvoda kapcsolatrendszere, a kapcsolattartás formái

*„Sok kis ember, sok kis helyen, miközben sok kis dolgot megtesz,
megváltoztathatja a világ arcát.”
/afrikai, Mandinka szólás/*

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyerek fejlődését. Az óvodás gyerek nevelésében alapvető feltételnek tekintjük a családokkal történő partnerszintű együttműködést. A szülőkkel való együttműködés keretei:

- szülőkkel történő egyénre szabott befogadás,
- családlátogatás
- közös kirándulás,
- kertrendezés,
- ünnepek, rendezvények,
- fogadóóra,
- szülői értekezlet
- közösségi oldal,
- Szülői Műhely
- egy-egy érdekes szakma, hangszer bemutatása, stb.

A szülők számára ezeken a fórumokon teremtünk alkalmat a gyerekekkel kapcsolatos információszerezésre, tapasztalatcserére. Emellett szükség van a napi rövid időt igénylő kapcsolattartásra, hogy a szülő és az óvodapedagógus is folyamatosan tájékozott legyen a gyermekkel történt eseményekről.

Kapcsolatot tartunk más nevelési színterekkel:

- Mazsola és Tádé váci családi napközivel
- Fiókák verőcei családi napközivel
- Formabontó gödi tanulócsoporttal,
- Továbbá azokkal a váci általános iskolákkal, ahol gyerekeink iskolai tanulmányaikat végezni szándékoznak
- a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszünk.

A környezeti nevelés terén együttműködő partnereink:

- Magosfa Alapítvány
- Királyréti Erdei Iskola és Látogatóközpont
- Bagolybűkk Környezetvédelmi Egyesület

Szakmai együttműködő partnereink:

- Egészségügyi szakszolgálat/Gyermekorvosi és Védőnői szolgálat/
- Nevelési tanácsadó
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Logopédiai ellátás

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS A PEDAGÓGUS FELADATAI

1. Játék

*„A gyerekkornak két tündérvilága van: a cselekvés szintjén a játék,
és szellemi síkon a mese.,,
/ Kádár Annamária /*

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék az óvodáskorú gyermek „lélek megnyilvánulása”.

Életforma és viselkedésforma. A gyermek autonóm, önindított, önérvényesítő magatartása.

Önmagáért van, nincs célja, a gyerek önmagát motiválja. Tartalma a gyereket körül vevő valóság. Egyensúlyt teremt önmaga és környezete között. A gyerek kísérletezik ötleteivel, gondolataival, tárgyakkal, önmagával és társaival. Bármiből bármi lehet. A játék lehetőséget ad, hogy kockázat nélkül kipróbálhassa önmagát, feldolgozhassa problémáit, élményeit. Komplex tevékenység, élmény- és tapasztalatforrás. Segíti az én-tudat fejlődését és a szocializációt. A játék kicsiben maga az élet. Cselekvő és aktív. Örömmérsék kíséri. A játék az összes tevékenységi lehetőség közül a leginkább biztosítja az óvodáskorú gyermek harmonikus fejlődését. Ugyanakkor információkat ad a gyerek belső világáról, kellemes és kellemetlen élményeiről.

Kezdeményezhető játék fajták:

- gyakorló játékok /érzékelő, észlelő, mozgásos játékok tárgyakkal, anyagokkal, a természet kincseivel, stb. /
- szimbolikus játékok / szerepjátékok, képzeletjátékok/, drámajátékok
- szabályjátékok / értelmi képességeket fejlesztő, mozgásos játékok/
- konstrukciós építő és szerelő játékok
- barkácsolás
- dramatizálás, bábozás
- anyanyelvi játékok

A kisgyerek első valódi játszótársa a családban, óvodában is a felnőtt. Az óvodapedagógus szerepe a játékban, hogy utánozható mintát adjon, játszótárs legyen, segítséget nyújtson, esetenként ötletet adjon, kezdeményezzen. Az óvodapedagógus jelenléte szerepet játszhat a gyerekek közötti játék-kapcsolatok alakulásában. Alapvető a nyugodt játék feltételeinek megteremtése:

Az idő. Az egybefüggő, rugalmas, folyamatos napirend, a párhuzamosan végezhető tevékenységek, azt a célt szolgálják, hogy minél több idő jusson a játékra.

A hely. A csoportszobában vannak állandó helyszínek, kuckók, de biztosított a csoportszoba átrendezhetősége, a bútorok nagy része elmozdítható, a terek igény szerint átalakíthatóak. Ügyelünk rá, hogy a nyugodt, elmélyült, befelé koncentrálnó tevékenységeknek is legyen helye a dinamikusabb közös játékok mellett.

Az eszközök. Előnyben részesítjük a saját készítésű, természetes anyagból készült egyszerű eszközöket, kiegészítőket, kavicsokat, terméseket, falapokat, stb. A hiányzó eszköz pótlása önmagában is jó játék. A szükséges alapanyagok, eszközök folyamatosan elérhetőek, rendelkezésre állnak. Vannak általunk készített játékeszközök /pl. jelmezek, bábok, állatfigurák, gólyalábak, szabályjátékok, érzékelő játékok, stb./ Természetesen vannak kész játékaink, de ezek közül is a variálható, sokféleképp használható eszközöket részesítjük előnyben /összerakható kis vasút,

fakocka, Lego, babakonyha, stb./ A játék eszközök, berendezések kiválasztása során törekszünk az újra hasznosításra. /pl. babakonyhában még jó állapotú, de használaton kívüli mázas edények, kis sámlik újra festve, iskolásoktól megörökölt sértetlen Lego fertőtlenítve, stb./

A tapasztalatok, élmények. Az egyéni, családból hozott élmények mellett fontos a közösen megélt élmények biztosítása. Ezek lehetnek spontán és szervezett tapasztalatok. Eltérő, hogy ebből kinek mi válik élménnyé. A mai világban attól kevésbé kell tartanuk, hogy kevés inger éri a gyerekeket. Nehézséget inkább az okozhat, hogy túl nagy és túl gyors információ áradat éri őket. Ezért még nagyobb a felelősségünk, hogy elég időt és lehetőséget biztosítsunk az élmények feldolgozására.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte. Alapvető a pedagógus tudatosan megengedő, elfogadó, biztosságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenléte, indirekt irányítása, igény szerinti együtt játszása. A szabad játéknak is feltétele, hogy vannak bizonyos együttműködést segítő szabályaink a nyugodt légkör és az elmélyült játék fenntartásához. Az óvodapedagógus figyelemmel kíséri ezek betartását, indirekt vagy direkt módon segítve azt.

Óvodáskor végére várhatóan a gyerekek képesek az önálló, elmélyült játéokra. Elfogadják és betartják a közösen kialakított játékszabályokat. Szerepjátékaikhoz készítenek maguk is eszközt. Szívesen vállalnak szerepeket, a szerepek elosztásában általában nem igénylik felnőtt segítségét. A játékeszközök épségére vigyáznak. Igénylik a játék témák folytatását több napon keresztül is.

2. Munka jellegű tevékenységek

„Ha a kisgyermek szabadon nyúl a tapasztalatokért, átéli az életet.”

/ Maria Montessori /

A munka önként vállalt és szabadon választható aktív személyiségfejlesztő tevékenység, belső szükségletből fakad és örömet ad. A munkának az egyén vagy a közösség számára fontos, kézzelfogható, valódi eredménye, kívülről vagy belülről jövő célja van. Az óvodáskor elején munka és játék még egymástól elválaszthatatlan, a kisgyerekek a munkát is játékként élik meg. A fejlődés hatására az óvodáskor végére egyre fontosabbá válik a munka eredménye is a gyermek számára, de teljesen mégsem különül el egymástól. Az óvodai munka jellegű tevékenységek változatos problémákat magukban hordozó, és azok megoldására törekvő, játékként átélhető helyzetek. A játékos munka segít abban, hogy a gyerekek megélik, hogy ők is hatással lehetnek a környezetükre, amely megváltoztatható, és ők is képesek az értékteremtésre. Erőfeszítéseik eredményeit közvetlenül érzékelhetik és ez a visszajelzés a legnagyobb motiváló erő.

A különböző munkafajták:

- önkiszolgálás, a gyermek saját személyével kapcsolatos munkák /testápolás, öltözködés, étkezéssel kapcsolatos munkák/
- naposi teendők /terítés, tálalás, asztal leszedés/
- csoport érdekében végzett munkák /rendrakás, takarítás, játékjavítás, díszítés, mosdó és öltöző rendjére vigyázó/
- növény- és állatgondozás, évszaktól függő kerti munkák /locsolás, etetés, akvárium, terrárium tisztítása, madáretetés, ültetés, betakarítás, aszalás, hólapátolás, avarseprés, stb./

- minden olyan munka, amihez kedvük van és a testi épségüket nem veszélyezteti / csiszolás, mosás, sütés, stb./

A munka az életre való felkészítést szolgálja és ugyanakkor a személyiségfejlesztést is, az önállóság, felelősség, céltudatosság alakítását, önként vállalt tevékenység által. Fontos, hogy a gyerek megélhesse önállóságát. Kezdetben az óvodapedagógussal, dajkával végzik a munkajellegű tevékenységeket, majd az eszközök, munkafázisok rendjének megismerésével egyre nagyobb önállóságra tesznek szert.

Biztosítjuk számukra a nekik megfelelő méretű munkaeszközöket /pl. kis seprű, lapát, kis méretű felmosó, stb./, és olyan helyet, ahol ezeket bármikor elérhetik és használhatják. A munkavégzés rendszeres, folyamatos, természetes velejárója a hétköznapi életnek.

Várhatóan óvodáskor végére önállóan használják és rendszerben tartják játék és munkaeszközeiket. A csoportszoba eredeti rendjét, tisztaságát helyreállítják, erre igényük van. Önállóan végzik a saját személyükkel kapcsolatos munkákat / tisztálkodás, öltözés, étkezés, stb./

Szívesen végeznek kisebb megbízásokat, segítenek kisebb, vagy segítségre szoruló társaiknak. Önállóan végeznek naposi munkákat. Önállóan képesek a terem díszítésével kapcsolatos munkákra /pl.: asztaldíszek, ablakdíszek készítése, kihelyezése, születésnap hagyományos díszek elhelyezése, stb./ Átélik a növény- és állatgondozás rendszerességének felelősségét, örömet találnak a kerti munkákban. Örülnek az elvégzett munka eredményének.

3. Művészeti tevékenységek

„Minden gyerek művész. A kérdés csak az, hogyan maradjon művész felnőtt korában is.”

/ Pablo Picasso /

A művészet megismerése nem más, mint a világ megismerése egyéni szűrőn keresztül. A művészeti nevelés az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Lényegi eleme a szabad önkifejezés, mely a játékra hasonlít. A művészeti élmények átélése önmagában is boldogít, közvetett hatása pedig hosszú távú. Harmóniában az tud élni környezetével, aki önmagával is harmóniában él. Ezért nagy hangsúlyt fektetünk az önismeretre: az óvodáskorú gyermek a művészeti tevékenységeken keresztül önmagát fedezi fel és teljesíti ki, élményeit dolgozza fel és vágyait jeleníti meg. „Ösztönös” művész, tudattalan célja a belső egyensúly megtartása, helyreállítása. Az alkotások egyediek, ez pedig magában hordozza a sokszínűséget, így a művészeti nevelés a másság elfogadásának, a toleranciára nevelésnek is fontos színtere. A művészeti nevelés feladata a kreativitás, alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása. Ezt az oldott légkör, mozgás-és szabadságtér és az eszközök biztosítása segíti. A művészeti tevékenységek összetettek, sokrétűek és komplex jellegűek.

Átéltük során fejlődik a verbális és non-verbális kommunikáció, bővül a szókincs, fejlődik a képzelet, kreativitás, emlékezet, a mozgáskultúra, a tiszta éneklés és az együttműködési képesség.

Az óvodapedagógus feladata, hogy úgy alakítsa ki a csoportszobát, hogy ott különböző tevékenységekre legyen lehetősége a gyerekeknek és nyugodtan, kényelmesen, elmélyülten, felszabadultan alkothassanak. Biztosítson e célból minél több eszközt a művészeti tevékenységek gyakorlásához. Segítse elő a gyerekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.

Nyújtson lehetőséget a különböző művészeti tevékenységek összekapcsolására, biztosítson tapasztalatokat, inspiráló helyzeteket. Minél több alkotási technikát, lehetőséget ismer meg a gyerek,

annál kidolgozottabbá válhat a rá legjellemzőbb, számára legkomfortosabb önkifejezési forma. Elsősorban pedig adjon szeretetet, elfogadást, biztatást, közvetítse a gyerekek felé, hogy a képzeletükben megszületett helyzetek, képek, hangok mozdulatok mind az övéik, és számunkra értékesek. A pedagógus tanítsa meglátni a művészetet hétköznapi életünkben, hiszen egy építmény felér egy iparművészeti alkotással, a dramatizálás egy teljes színházi előadással, de egy gyakorlójátékban megszületett sorminta is esztétikumot hordoz. Az alkotó és a szemlélő is átélheti a művészeti élmény által keltett öröm érzését.

A szülőket bevonva mintát nyújtunk a gyerekeknek művészeti előadásokban, legyen az házi koncert, esetleg báb előadás, mesedramatizálás. Valódi színházi élményt is biztosítunk a gyerekeknek, hogy szabad önkifejezésük valós tapasztalatokból is táplálkozhasson.

4. Verselés, mesélés

„A mese, az játék, csoda, hit és lélek. Mosoly mindenki lelkére.

A mese az gyógyír, az befele és kifelé is gyógyít.”

/ Csernik Szende /

A mindennapi mesélés, mondókázás, verselés - melyeket többnyire játékos mozgással kísérünk-hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ritmusukkal, a szavak és mozdulatok egységével érzékekre és érzelmekre ható élményt nyújtanak. A mesék, versek, mondókák az anyanyelvi és az erkölcsi nevelés eszközei. Ugyanúgy áthatják óvodai életünket, mint a játék. Megszépíthetik, könnyebbé tehetik a leghétköznapiabb tevékenységeket is (pl.: kézmosásnál: Szabó. T. Anna: Kézmosó-vers) Ritmust, lendületet, jókedvet adhatnak (pl.:Tamkó Sirató Károly: Törpetánc). A népi mondókák, vicces versikék, tréfás mesék fejlesztik humorérzéküket (”Volt egy dongó, meg egy légy..”). Egy-egy tevékenységhez társulva színesíthetik, gazdagíthatják azt a helyzetet, életünk részévé válhatnak (pl.:diótörés- „Dombon török a diót”). Segíthetnek abban, hogy érzelmeinket árnyaltabban kifejezhessük(pl.:Csorba Piroska: Mesélj anya). A természeti jelenségek megszemélyesítése közelebb visz azok megértéséhez, az élő vagy élettelen környezetünkkel való pozitív viszonyulás alakításához.

A mese maga a varázslat. „ *A mesét és a gyermeki világlátást az alapvető hit működteti, hogy a világban rend uralkodik, s ha ez meg is bomlik egy időre, a harmónia helyre áll.*” / Zóka Katalin/ A mese pihentet, szórakoztat, táplálja a képzeletet, segít az élmények feldolgozásában és teljes világképet, világmagyarázatot ad. A mese átélése lehetőséget ad a feszültségek feloldására és az elaborációra. A nem tudatos szorongástartalmak feldolgozódnak a belső képek egyéni módon történő megteremtése által. Mesélő és a hallgatóság között bensőségesebbé válik a kapcsolat a közösen megélt történet során. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Segíti a gyermeket, hogy ne csak a saját, hanem más szemszögéből is értelmezhesse a világot.

Támogatja az egészséges én-tudat kialakulását és az én-tudat erősödésével jelentkező harag agresszió és bűntudat feloldását. A mese a komplex személyiségfejlesztés hatékony eszköze. A mese jellemzője a kettős tudat.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág

elemei, meséi –a klasszikus és a kortárs, a hazai és külföldi irodalmi műveknek egyaránt helye van. Az irodalom hozzájárul a nemzeti és egyetemes kultúra átörökítéséhez, az anyanyelvi, érzelmi, esztétikai és erkölcsi neveléshez, a szocializálódáshoz.

Minden nap mesélünk és verselünk valamilyen formában. Fontos a mesehallgatás körülményeit megszervezni- a nyugalom, meghitt hangulat segíti az átélést.

A mese, vers, mondóka valódi élményként megélve ösztönzi a gyerekeket arra, hogy ők maguk is meséljenek, mondókázzanak, örömet találjanak a szavakkal való játékban. Az általunk készített „mesekártyák” segítséget nyújtanak, ötletet adhatnak ehhez. Az óvodapedagógus feladata, hogy észrevegye és megerősítse a kezdeti próbálkozásokat, hogy azok valódi szabad önkifejezéssé válhassanak.

5. Dramatizálás, bábozás

„A csodát nem kívülről küldik, hanem belülről idézed meg.”

/Müller Péter /

A mesék dramatizálása komplex tevékenység, amely több művészeti ágat is integrál. Vizuális nevelés (díszletek, jelmezek, kellékek elkészítése), ének-zene, vers, mese együtt adja a teljes esztétikai élményt. Fontos szerepet kap a csapat munka, az együttműködés, egymás ötleteinek elfogadása, a közös célért történő együttes cselekvés. Ezek révén valódi társas élménnyé válik a dramatikus játék vagy bábozás, akár aktív cselekvőként, akár passzív befogadóként vesz részt benne a gyerek. A bábozás teret ad azoknak a gyerekeknek is a megnyilvánulásra, akik esetleg nyílt színen nehezebben tárulkoznak ki. A paraván biztonságos rejtekében a bábbal azonosulva, könnyebben mutatják meg önmagukat, küzdik le gátlásaikat. A dramatikus játékok nem csak mesék feldolgozásában, hanem a népi hagyományörzésben is megjelennek (pl. Márton-nap, Betlehemes játék).

A dramatizáláshoz, bábozáshoz illetve elkészítésükhöz szükséges eszközök(jelmezek, kendők, kalapok, szalagok, textilek, kartonok, stb.)folyamatosan rendelkezésükre állnak.

A szabad mesélés, bábjáték, dramatizálás lényegében azonosak a szerepjátékkal: a tapasztalatokból leszűrt élmények jelennek meg, a valóságot érzelmeiken keresztül megsűrve, szimbolizálva jelenítik meg.

Kulcsfontosságú az együttműködés, az egymásra odafigyelés, tolerancia, a saját és a másik helyzetének, szerepének felmérése, az alkalmazkodás. A dramatikus játék és a bábozás is komplex tevékenység, minden gyermek megtalálhatja benne azt az aktivitást, amiben leginkább ki tud teljesedni, személyiségének megfelelően (bábkészítés, bábozás, zenélés, mesélés, vagy befogadó részvétel, stb.).

Óvodánk egyéni arculatához hozzájárulnak az interaktív mesék, melyek rendszeresen megjelennek az év során. Az óvoda dolgozói megszemélyesítik a meseszereplőket és bevonják a gyerekeket a mesébe. Így közösen éljük át együtt a mese eseményeit, mindnyájan mesehősökké válva. Akadályokat küzdünk le együtt, feladatokat teljesítünk, hogy elérjük a mesében kitűzött célt /megbékítsuk morcos manót, visszazerezzük a kristályokat, megtaláljuk a madarainkat a Varázsfán, stb./. Maguk is alkalmazhatják a visszatérő szófordulatokat, párbeszédes helyzetekbe bekapcsolódhatnak. A felnőttek jelenléte biztonságot ad, és a közösen átélt „viszontagságok” és élmények összekovácsolják a közösséget.

A bábjáték megismerésében, bevezetésében fontos szerepet játszik a felnőtt, hiszen először ő általa láthatják a gyermekek megelevenedni az élettelen bábót, az ő révén tapasztalják meg először ezt a varázslatos átváltozást. A befogadás idejét megkönnyítheti egy-egy kedves báb jelenléte. A felnőttek, akár szülők bevonásával játszott bábelőadás, dramatikus mesefeldolgozás, hagyományörzés még erősebb érzelmi töltetet adhat az élménynek, mindkét fél oldaláról. Fontos megtanítani a különböző bábok mozgatásának technikáját, csak ennek elsajátítása után válhat a bábozás magasabb szintű önkifejezési formává.

A verselés, mesélés, mondókázás komplexen jelenik meg a napi tevékenységek során, az ünnepek, hagyományörzés, az ének-zenei kezdeményezés, a környezeti nevelés, matematikai nevelés, mozgás területeivel összefonódva. Hatással van a közösségi, erkölcsi, érzelmi nevelésre, a magatartásformálásra.

Várhatóan kialakul a gyermekekben, hogy várják, kérik a mesemondást, figyelmesen, csendben végig hallgatják, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek alakulásának jelei. Kedvelt mesehősök kalandjait megjelenítik játékaikban. Ismert mesei motívumokat szívesen alkalmaznak dramatizálás, bábozás, vizuális tevékenységeik során. Szeretik a könyveket, vigyáznak rájuk, szívesen lapozgatják, maguk is mesélnek belőle. Bátran mernek versikéket, rigmusokat, mondókákat költeni. Ezeket lehetőség szerint lejegyezzük, hogy később is pontosan felidézhetőek lehessenek. Szívesen ismételtetnek verseket, rigmusokat, kedvelik a rímeket, szójátékokat. Folytatásos mesék szálait össze tudják kötni.

6. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

*„Egy csillag táncra perdült, s az alatt születtem én.”
/ William Shakespeare /*

A zene önmagában is fejleszt: a ritmus a figyelmet segíti, a dallam az érzelmeket formálja. Az egész személyiséget fejleszti, hat mindkét agyféltekére, így hatással van a tanulási képességekre, serkenti a képzeletet és segíti a harmonikus személyiség kibontakozását.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés, zenehallgatás, zenei improvizálás, hangszerkészítés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi az egyenletes lüktetés, a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. Az együtt éneklésnek, táncnak, a zenének feszültségoldó, gyógyító, örömszerző hatása van. A zenei nevelés során a gyerekek új oldalról szereznek tapasztalatokat önmagukról, társaikról és a környező világról. A zene, éneklés, tánc, szabad mozgás sajátos önkifejezési forma.

A tánc növeli az idegpályák rugalmasságát, komplexitását, hat a keresztcsatornák fejlődésére. A mondókák, énekek mozgással kísérése pozitívan hat a homloklebeny éérésére. A gyerekek a már megtanult dalokat, mozgásokat szívesen élik újra.

A séták, kirándulások lehetőséget nyújtanak a természet hangjainak, zörejeinek megfigyelésére.

A kalandozások alatt gyűjtött természeti kincsek alkalmasak ritmus hangszerek készítésére (dióhéj, magok, botok, stb.). Egyéb újra hasznosított anyagokat is használunk hangszerkészítésre (konzerv-, papírdobozok, fémkupakok, stb.)

A Zene-bona kuckóban ritmus- és dallamjátszó hangszereket, eszközöket használhatnak a gyerekek szabad zenei alkotásokhoz.

Nem csak népi, zenei kultúránkat ismertetjük meg a gyerekekkel, hanem klasszikus és kortárs dalanyaggal, zenei művekkel is ismerkedünk. A zenehallgatást összekötjük szabad mozgással is. Bárkiből bármi lehet a zene és a képzelet szárnyán. Biztosítunk eszközöket is az élmény teljesebb megéléséhez (kendők, szalagok, lufik, karikák, szalagos karikák, stb.). A zenehallgatást összekötjük ábrázoló tevékenységgel is, hiszen van, aki ebben szabadabban tud megnyilvánulni, mint mozgásban (festhetnek, rajzolhatnak kisebb vagy nagyobb felületeken, stb.)

Az udvar, a tornaterem teret ad a körjátékoknak, népi dalos játékoknak, táncnak, szabad mozgásnak. A tánc hatására fejlődik az

- ügyesség
- gyorsaság,
- hajlékonyság,
- rugalmasság,
- térészlelés, térirányok megkülönböztetése
- egyensúly,
- helyes testtartás
- kulturált mozgáskészség, mozgáskoordináció, szem-kéz, szem-láb koordináció
- figyelem
- emlékezet, szerialitás
- megfigyelőképesség
- testtudat
- izommemória

A nap folyamán az óvodapedagógus kihasználja a spontán adódó helyzeteket a zenei képességek tudatos fejlesztéséhez. A hetente egy alkalommal, a pedagógus által tervezett zenei kezdeményezés az éppen aktuális témakörhöz kapcsolódik és többnyire meseszituációba ágyazott. Meghívott zenészek bemutatása révén sokféle hangszerrel ismerkedhetnek meg a gyerekek (hegedű, pengetős, fúvós hangszerek, stb.). Számítunk a szülők közreműködésére. A családtagok között mindig akad olyan személy, aki játszik hangszeren és szívesen be is mutatja ezt a gyerekeknek, így az érzelmi kötődés tovább erősíti a pozitív élmény hatását.

A népi hagyományok, népdalok szorosan kapcsolódnak a természet jelenségeihez, évszakok változásaihoz. Ezek mindig nyújtanak lehetőséget, hogy az éneklés, mondókázás természetes velejárója legyen a mindennapoknak, az óvodában vagy a természetben egyaránt (pl. almaszedés, dióverés, stb.). Az ünnepi események pedig elképzelhetetlenek énekszó, zene nélkül (Karácsony, Anyák napja, születésnap, stb.), jó alkalmat szolgáltatnak a családokkal való közös táncra is (farsang, szüreti multság, stb.).

A zenei nevelés kapcsolatban van az irodalmi, anyanyelvi neveléssel, megjelenik a környezeti nevelésben, a matematikai ismeretekben. Összefonódik a mozgással, mozgásfejlődéssel és a közösségi neveléssel, ünnepekkel, hagyományőrzéssel.

Várhatóan az óvodáskor végére a gyerekek szeretnek és tudnak tisztán énekelni egyénileg és csoportban, dallammotívumokat képesek visszaénekelni. Vannak kedvenc énekeik, dalos játékaik. Érzékelik a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú közötti különbséget. Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat (pl.: halk-hangos).

Egyszerű játékos, táncos mozgásokat képesek szépen megformálni. Ütőhangszereken, mozgásukban az egyenletes löktetést, ritmust, motívumhangsúlyt képesek érzékeltetni. Örömmel hallgatnak színvonalas élő, hangszeres és gépi zenét is. Ismerik a jeles napok, néphagyományok dalait, mondókáit. Találnak ki maguk is dallamokat, ritmust, mozgást, énekes játékot.

7. Rajzolás, mintázás, kézi munka

„Vannak festők, aki a Napot sárga folttá alakítják át. És vannak mások, akik Nappá alakítanak át egy sárga foltot.”

/ Pablo Picasso /

„Minden művész saját lelkébe mártja az ecsetét, és saját szívét viszi a vászonra”

/Henry Ward Beecher/

A vizuális tevékenységek elősegítik, hogy a gyerekek megérezzék, hogy maguk is művészi alkotásokat hozhatnak létre, nemcsak befogadói lehetnek a képzőművészetnek. Az alkotás során kitarulkozhatnak mások felé, az alkotás teret ad az önkifejezésnek, a gyerekek egyre teljesebben élhetik meg önmagukat. Az alkotások inspirálója a valódi élmény.

Az alkotások esztétikuma önmagában is érték, de elsődleges szerepe az önkifejezésben és az együttes élményben van. Maga a tevékenység, annak öröme, tapasztalása a fontos. Az alkotással járó elmélyült állapot rendezi a lelket.

A vizuális nevelés magában foglalja a:

- rajzolást,
- festést,
- mintázást,
- képalakítást,
- alkotásokat kartonból, textilből, újrahasznosított anyagokból, stb.
- népi kismesterségeket,
- építést, konstruálást,
- kézimunkát (szövés, körmöcskésés, fonás, varrás, szögelés, stb.)
- barkácsolást (bábok, jelmezek, eszközök, díszletek, hangszerek, díszek, stb.)
- természeti alkotásokat
- műalkotásokkal, iparművészeti alkotásokkal való ismerkedést.

Segíti:

- a térbeli és síkbeli tájékozódó képesség
- formai és színeképzetek
- képi- plasztikai kifejezőképesség

- komponáló-és rendezőképesség
- gyermeki fantáziavilág és annak képi kifejezése
- képi gondolkodás alakulását, fejlődését.

Elősegíti az igény kialakulását az esztétikai élmények befogadására és a környezet esztétikai átalakítására.

A szabad rajzolás az egyik legalapvetőbb önkifejezési forma. A gyerek, ha belső indítatásból rajzol, az spontán játéktevékenységnek tekinthető /Bakonyi Anna/, ez önmagában is az önmegvalósítás és/vagy öngyógyítás sajátos eszköze. A rajzban megjelenő tudatos és tudatalatti megnyilatkozások átalakítják az élményeket, feldolgozhatóvá teszik azokat. A gyerek megtalálja a hidat önmaga és a valóság között.

Sokféle, változatos tevékenységet biztosítunk a gyerekek számára. Azok az anyagok, eszközök, melyek használatának technikájával már megismertek, számukra is elérhető helyen találhatóak (tempera, vízfesték, saját készítésű festékek, ecsetek, pasztell-, viaszkréták, ollók, ragasztók, különböző színű, minőségű papírok, stb.). Bármikor rendelkezésükre állnak, szabadon használhatják azokat. Vannak olyan technikák, melyek csak felnőtt közreműködésével alkalmazhatók (pl. varrás, szögelés), eszközei csak ilyenkor kerülnek a gyerekek kezébe. Az óvodapedagógus feladata, hogy minél több technikával, anyaggal, eszközzel, azok használatával ismertesse meg a gyerekeket.

Előnyben részesítjük a természetes anyagokat, a természet kincseit (agyag, kukoricacsuhé, magok, ragasztáshoz csiriz, stb.). Teret adunk az újra hasznosítható anyagoknak, tárgyaknak, mintát mutatva arra, hogyan alakulhat át kreatív ötletekkel egy eredeti funkciójából már kiöregedett tárgy egy új célt hasznosan szolgáló eszközzé (pl. bicikli küllőkből kerti dísz, kicsorbult teáskannából madáretető, üres konzervdobozokból célbadobós játék, stb.).

A természeti alkotásokhoz mindig olyan anyagokat használunk fel, amire a természet már „nem tart igényt” (lehullott falevelek, termések, kavicsok, ágak, stb.). Az óvoda folyosóján mi is kiállítjuk a gyermekek munkáit, bemutatjuk azokat közösségi rendezvényeinken is.

Megismertetjük a gyerekeket népi kismesterségek, kézműves technikák, népművészeti és iparművészeti ágak alkotásaival és technikáival (pl. szövés, faragás, agyagozás, textilfestés, kosárfonás, nemezelés stb.), népművészeti elemekkel, nemzeti szimbólumokkal, szokásokkal, hagyományokkal. Örömmel látunk vendégül egy-egy szakembert. Számítunk a szülők és a régió iparművészeinek együttműködésére (kosárfonó, fazekas, keramikus, kovács, stb.)

Új technika bevezetésénél elengedhetetlen a pedagógus aktív, tudatos részvétele, a biztonságos munkafeltételek megteremtése. Jól szervezeten kell biztosítani a helyet, időt, anyagot, eszközt. Először meg kell tanítani az eszközök biztonságos kezelését. A felnőttnek érzékeny figyelemmel kell a gyerek felé fordulnia, hogy megérezze, hol a határ a segítség és a befolyásolás között egy mű megszületésénél, hogy az valóban a gyerek személyiségéből, élményeiből kiinduló saját szabad alkotássá válhasson.

A képzőművészeti kiállítások látogatása során a gyerekeknek lehetősége nyílik művészek által készített műalkotások megismerésére. Szervezünk műhely-látogatásokat, ahol helyszínen nézhetik meg a gyerekek a mesterek munkáját (pl. keramikus, ötvös, kovács-műhely, festő műterem, stb.). Ismerkedünk neves műalkotásokkal képeken, filmekben keresztül. Ez új élményeket biztosít, és szerepet játszik a művészetek iránti fogékonyság, nyitottság és az ízlésvilág alakításában. Épített környezetünk esztétikumára való rácsodálkozás, a részletek felfedeztetése is ezt a célt szolgálja (pl. faragott kapuk, boltívek a környéken, szobrok a Főtéren, stb.). Természeti környezetünk tele van

számtalan esztétikai csodával, amit a szabadban töltött idő, kirándulások séták alkalmával igyekszünk észre vettetni a gyerekekkel- a színek, a szabályos és szabálytalan formák (pl. pókháló, szű-járat), ismétlődő és egyedi minták (pl. spirál, macskák csíkjai) stb. mind esztétikai élményt jelenthetnek, melyek motiválhatnak, vagy megjelenhetnek egy-egy új alkotásban. Élünk a fotózás technikájával, mely lehetővé teszi, hogy olyan alkotásokat is megörökíthessünk, melyeket más módon nem tudnánk megőrizni (pl. levelekből, kavicsokból készült alkotások az erdőben, Dunaparton, homokvár, stb.). Ezekben az élményekben ugyanazt a rácsodálkozásban elmerülő élményt élhetik meg, ki-ki a maga érdeklődése, habitusa alapján.

A vizuális nevelés szoros kapcsolatban áll a környezet megismerésére neveléssel- lehetőség nyílik a színekkel, formákkal, különböző anyagokkal, természeti tárgyakkal való ismerkedésre. Hat a matematikai ismeretekre - síkformák, térformák, téri viszonylatok, sorozatok, stb. megtapasztalására. Fejleszti a finommotorikus mozgást, észlelést, érzékelést. Kapcsolatban van a verssel, mesével - ezek motiválhatják az alkotást, melynek során a belső kép külsővé válhat. Hatással van az érzelmi fejlődésre és visszatükrözi a kognitív képességeket.

Várhatóan az óvodáskor végére szívesen, saját kezdeményezésre rajzolnak, festenek, alkotnak, ábrázolnak. Érzéseik, gondolataik kifejezésére biztonsággal használják az ábrázolás eszközeit, egyéni módon jelenítik meg azokat. Örülnek a saját és a közösen készített alkotásoknak. Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket. Emberábrázolásukban megjelennek a részletek, mozgások jelzései. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket. Önállóan és csoportosan is készítenek kellékeket, ajándékokat, játékokat. Véleményt formálnak közös alkotásokról. Alkotásaikban bátran kombinálnak különböző anyagokat, technikákat. Vigyáznak önmaguk, eszközeik, környezetük épségére, tisztaságára. Téralkításban, építésben ötletesek, bátrak, együttműködők. Élvezettel ismerkednek művészeti alkotásokkal. Észre veszik és tudnak gyönyörködni a szép látványban. Tudnak beszélgetni alkotásokról, képesek megfogalmazni véleményüket.

8. Mozgás

*„Nem az a fontos, hogy milyen gyorsan futsz, sőt az sem, hogy milyen kecsesen.
A lényeg a kitartás, hogy talpon maradj, és bármilyen lassan is, de haladj előre.”
/ Dean Ray Koontz /*

A mozgás fejlődése szoros összefüggésben van az értelmi, idegrendszeri, az érzelmi, akarati és a szociális képességek fejlődésével. Az óvodáskorú gyermek lételeme a mozgás. Ebben az életszakaszban a legintenzívebben fejleszthetők a testi képességek és a különböző mozgásformák, alapozva a gyermek mozgás iránti vágyára.

Elsődleges feladatunk a mozgásos élmények, önálló tapasztalatok biztosítása. A mozgás minden formája élményt nyújt, új kihívást jelenthet a gyermek számára. Az időjárástól függően igyekszünk arányaiban több időt biztosítani a szabadban végezhető mozgásos tevékenységekre, játékokra, a természetes mozgások gyakorlására. Változatosabbá teszi a mozgásokat a különböző eszközök biztosítása. Lehetőleg természetes anyagú, egyszerű eszközöket alkalmazunk (kötelek, pallók, farönkök, gólyalábak, stb.), amiket a gyerekek maguk is szabadon variálhatnak, használhatnak.

A szabad próbálkozások, sikeresen vagy sikertelenül végrehajtott mozgások felkészítik a gyereket arra, hogy alkalmassá váljon a váratlan helyzetben való biztos mozgásra.

A szabadban minden nap kezdeményezünk irányított mozgásos játékokat, népi játékokat, akadálypályákat. Az óvoda udvarán lévő minden elemet felhasználunk a mozgásos feladatok kivitelezéséhez. A hangsúly a játékosságon van. Alapvető a balesetmentes körülmények megteremtése. Gondot fordítunk a természet erőivel (napfény, levegő, víz) történő edzésre.

Napi rendszerességgel a tornaszobában is biztosítunk szabad vagy irányított mozgáslehetőséget a rendelkezésre álló tornaszerekkel, melyek választékát folyamatosan bővítjük (tornapadok, zsámolyok, egyensúlyozó eszközök, labdák, karikák, babzsákok, stb.). Heti egy alkalommal tartunk testnevelés foglalkozást.

Az irányított mozgások arra adnak lehetőséget, hogy különböző mozgásformákat ismerjenek meg a gyerekek, melyeket később maguk is beépíthetnek mozgásukba, játékaikba. Valamennyi funkció fejlesztése jelen van valamennyi korcsoportban, csupán a nehézségi szintek eltérőek. Szükség esetén a testnevelés foglalkozás csoportbontásban történik, mozgáskoordinációs fejlettség alapján.

Fejlesztjük a kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és a koordinációs (téri tájékozódás, ritmus, egyensúlyozás) képességeket. A testi nevelés során

- járás- és futógyakorlatokat
- kúszást
- csúszást,
- mászást,
- hossztengetykorúli gurulást
- ugrásokat, szökdeléseket
- egyensúlyi gyakorlatokat
- talajgyakorlatokat
- függéseket
- dobásokat, elkapásokat
- labda- és kéziszer-gyakorlatokat végzünk.

Az irányított és a szabad mozgások hozzájárulnak:

- az idegpályák éréséhez,
- megalapozzák a tanulási képességek fejlődését,
- fejlesztik a mozgáskoordinációt, a nagymozgásokat és a finommozgásokat egyaránt,
- az észlelési, a téri orientációs képességeket,
- az egyensúlyt,
- állóképességet, erőt,
- a testtudatot,
- a kinezetikus érzékelést,
- a propioceptív észlelést.

A komplex testmozgások a gyermeki személyiség egészének fejlődését befolyásolják.

Kedvezően hatnak a gyermeki szervezet növekedésére, a teherbíró képességre és a szervek teljesítőképességére. Biztosítják a harmonikus fejlődést. Erősítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.

Mindennek megvalósítása tudatos tervezést igényel a pedagógustól, az objektív és szubjektív feltételek megteremtését.

Objektív feltételek:

- megfelelő balesetmentes hely biztosítása- ez lehet a tornaszoba, udvar, természeti környezet, játszótér, stb.
- ösztönző eszközök, tornaeszközök – labda, babzsák, pallók, kövek, kidőlt fatörzs, stb. az adott helyzetben kihasználható lehetőségek
- megfelelő idő – kötött: testnevelés foglalkozás, és kötetlen: bármilyen spontán adódó helyzet, illetve a felnőtt által kezdeményezett játék, amiben a gyerek addig vesz részt, míg motivációja tart

Szubjektív feltételek:

Az óvodapedagógus mozgáshoz való viszonya befolyásolja a csoportban folyó testi nevelés eredményességét. Lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulása tükrözze, hogy örömet leli a mozgásban és a gyerekek mozgásban elért sikereiben.

A mozgás kiegészíti a gondozást és az egészséges életmódra nevelést. Összekapcsolódik a zenei neveléssel, tánccal, mert fejleszti a mozgáskoordinációt, térészlelést, egyensúlyt, ritmusérzékét. A mozgásokhoz mondókákat, dalokat kapcsolunk.

A különböző mozgásformák során matematikai tapasztalatokra tesz szert: különbözőségeket, azonosságokat, távolságokat, mennyiségeket, számosságokat, relációkat, stb. tapasztal meg a mozgás során, saját testéhez viszonyítva. Hat a gyerek egész személyiségének fejlődésére: a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, problémamegoldó gondolkodás képességére. Fejleszti a finommotorikus mozgást, ez visszahat a vizuális nevelésre. Mivel elősegíti az értelmi képességek fejlődését, így hat az összes tevékenységi területre. Kapcsolódik a közösségi neveléshez, fejleszti az együttműködést, belső fegyelmet, türelmet.

Várhatóan az óvodáskor végére a gyermekek mozgása rendezettebbé, koordináltabbá válik, fejlődnek kondicionális és koordinációs képességeik. Fejlődik egyensúlyérzékük. Megértik az egyszerű utasításokat, azokat alkalmazni tudják testükön, mozdulataikban, biztonsággal végzik a mozgásfajtaikat. Térészlelésük fejlett, a téri irányokat saját helyzetükhöz viszonyítva képesek értelmezni illetve az azokat jelölő szavakat alkalmazni. Szem-kéz, szem-láb koordinációjuk koruknak megfelelő. A központi idegrendszer éréseinek köszönhetően fejlődnek a gátlási folyamatok, így az impulzív és labilis magatartást kiegyensúlyozottabb, nyugodtabb viselkedés váltja fel. Fejlődik a finommotorikus mozgásuk. Szeretik és igénylik a mozgást.

9. A külső világ tevékeny megismerése

„Tudj örülni a föld minden örömének, tudj örülni a fénynek és sötétnek, tudj örülni a négy évszaka színének, de az embernek tudj örülni mindenek előtt.”

/ Názim Hikmet /

Óvodánk a környezeti nevelést, a természet- és környezetvédelmi feladatokat kiemelten kezeli. A környezeti nevelés már régen felismerte, hogy a környezet rohamos romlását csak úgy lehet elkerülni, ha kialakítjuk a környezet-harmonikus magatartási és életviteli mintákat. Az ember és a környezete elválaszthatatlan kapcsolatban vannak egymással, egymásra folyamatosan visszahatnak.

A természet, a környezet, a társadalom változásai hatással vannak az egyes emberek életére is. Minden ember minden tette visszahat a környezetére is. Ahhoz, hogy a környezetükért felelősséget vállaló embereket neveljünk, már kisgyermekkorban meg kell alapoznunk azt a pozitív érzelmi viszonyulást, kötődést, amely a későbbi felelős magatartás alapját képezi. A környezeti nevelés összetett folyamat, amelynek célja a környezetkultúrára nevelés, az életmód- gondolkodás- viselkedésmód alakítás. „*Természetbarát gyermek csak természetbarát környezetben nevelődhet.*” /Labanc Györgyi/. A természet szeretetére neveljük a gyerekeket, és azt erősítjük meg bennük, milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. Felelősséget azért vállalunk, amit szeretünk. Szeretni azt tudjuk, amit ismerünk. A természet megismerése lehetőség szerint a valós környezetben történik. A külső világ tevékeny megismerésében a közvetlen megfigyelésre, tapasztalatszerzésre, cselekvésre építünk. A felfedező, közvetlen tapasztalatszerzést is áthatja a játék, a játékosság, a mese.

Szeretnénk, ha a gyerekek a természet jelenségeit folyamatában ismerhetnék meg, nem csupán kiragadott szeleteket látnának belőle. Érezzenek rá az összefüggésekre, és hogy mennyire összefonódik a Föld létezőinek, jelenségeinek léte. Ezért törekszünk rá, hogy minden évszakban, a természet változásait követve megfigyelhessék a környezetük, az élőlények életmódjának változásait, séták, kirándulások alkalmával rendszeresen visszatérünk meghatározott helyekre. Nyomon követhessék a gyümölcs történetét a levélbontástól egészen az ember feldolgozó, hasznosító munkájáig, és maguk is részt vehessenek ebben a folyamatban. Megtapasztalják a természettel kapcsolatban végzett munka folyamatait és eredményét. Lássák az erdő, a folyópart élővilágának alakulását az évszakok változásának megfelelően. Így tanúi lehetnek az évről-évre ismétlődő változásoknak és az egyszeri eseményeknek is. Közben pedig személyes kötődés alakul ki a már megismert helyekhez, élőlényekhez, ez a kapcsolat biztonságot nyújt a gyerekeknek és megalapozza a pozitív érzelmi viszonyulást. A saját élményeken alapuló érzékszervi és játékos tapasztalások személyessé teszik ezt a kapcsolatot.

Az ember és a természet kapcsolatának megismerésére alkalmasak az

- évszakok és napszakok változásai
- óvoda udvarán tett megfigyelések (rovarok, lepkék, csigák, giliszták, hangyák, stb.)
- a madáretetés az óvoda udvarán, madárodúk kihelyezése és után követése a környéken
- az óvoda udvarán kialakított kiskert (zöldséges-, fűszer- és gyógynövénykert) gondozása, kerti munkák
- óvoda környékén tett séták tapasztalatai, a Dunai táj, a folyó és élővilágának megfigyelése, környező fák figyelemmel kísérése, pozitív érzelmi viszony kialakítása lakóhelyünkkel, szülőföldünkkel
- kirándulások az ártéri tanösvényre, Királyrétre, Gyadai tanösvényre
- látogatások gazdaságba, ahol részt vehetnek szüreten, befőzésben, aszalásban, metszésben, stb. egyéb gazdasági munkákban
- a csoportszobában kialakított élsarok gondozása, növény és kisállat, akvárium gondozás, - felelősségvállalás

Az ember és társadalom kapcsolatának megismerésére alkalmasak a

- család, otthon, felnőttek foglalkozása témában szerzett tapasztalatok
- séták során épített környezetünkkel való ismerkedés, közlekedés megismerése /református templom, Kőkapu, Váci Evezős Klub, stb./
- népi és modern szakmákkal ismerkedés, munkafolyamatok, szerszámok, technikák, tárgyi kultúra értékei
- közlekedés, járművek
- tudományos eredmények leegyszerűsített formái
- kísérletezések
- tapasztalatszerzések az elemek erejéről, ismerkedés hagyományos és alternatív energiahordozókkal
- életmód régen és ma
- néphagyományok, jeles napok megismerése és ápolása, a magyar népi kultúra megszerettetése

Az ökológiai fenntarthatóságért végzett tevékenységeink:

- egészséges életmód, táplálkozás, mozgás betegségek megelőzése
- tudatos vásárlói attitűd alakítása, keletkező hulladék mennyiségének csökkentése
- szelektív hulladékgyűjtés /papír, műanyag, fém/
- Zöld Híd Szelektív Hulladékfeldolgozó Központ látogatása
- újrahasznosítás/komposztálás, esővízgyűjtés, barkácsolás stb./
- kertpedagógia/zöldség és virágültetés, gyógy- és fűszernövénykert, lepkelegelő, bogárbúvó, stb./
- erdőpedagógia/kirándulások, erdő kincsei, rovarvizsgáló stb./
- madárbarát kert kialakítása/etetők, itatók, odúk, stb./
- növény- és állatfajok védelme
- víz, talaj és levegő védelme
- meglévő energiaforrásokkal való takarékoskodás/víz, villany, stb./
- megújuló energiaforrásokkal való ismerkedés/szélkerék, víz ereje, nap ereje, stb./
- Zöld jeles napok hagyományainak helyi kialakítása és megtartása

A gyermek miközben megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Fontos, hogy a gyerekek megtapasztalják a dolgok „eredetét”, hogyan készülnek használati eszközeink, milyen folyamatok, mennyi anyag és energia felhasználása által. Ez a tájékozódás jó alapot nyújt a későbbi környezettudatos gondolkodás alakulásának.

A természetben végbemenő változások, azok megfigyelése sok kérdést vet fel és sok lehetőséget ad a problémamegoldás gyakorlására, annak fejlődésére. Fejleszti a gyerekekben a rácsodálkozás képességét és a természeti világ szépségeire való nyitottságot. A gyerek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Mindennek megvalósítása olyan pedagógusokat, munkatársakat kíván, akik maguk is azonosulnak a környezettudatosság értékrendjével.

Várhatóan az óvodáskor végére a gyerekek számára örömet jelent a természetben való tartózkodás. Észreveszik a természeti és társadalmi környezetük változásait, rácsodálkoznak a természet szépségeire. Ismerik az óvoda környékének nevezetesebb pontjait.

Ismerik a közlekedési eszközöket. Ismerik a gyalogos, és tömegközlekedés alapvető szabályait, viselkedési kultúráját. Különbséget tudnak tenni az évszakok között, felismerik a napszakokat. Felismernek a térségünkben található jellegzetes növényeket, állatokat. Tisztában vannak az ismert kerti növények, kis állatok, madarak gondozásának teendőivel, azt szívesen végzik. Kirándulások, erdőjárás során figyelnek arra, hogy ne zavarják a természet nyugalalmát és tisztaságát. Rendelkeznek ismeretekkel a környezet védelmének jelentőségéről. Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés alapvető technikáit. Érdeklődőek a múlt hagyományai, tárgyai iránt. Szívesen vesznek részt a hagyományőrző eseményeken. Bátran tesznek fel kérdéseket a dolgok működésére, jelenségek hátterére vonatkozóan.

10. Matematikai nevelés

„Nem csak azért szeretem a matematikát, mert alkalmazni lehet a technikában, hanem főleg azért mert szép. Mert játékos kedvét is belevitte az ember, és a legnagyobb játékra is képes: megfoghatóvá tudja tenni a végtelent.”

/ Péter Rózsa /

Az óvodában töltött nap során folyamatosan adódnak olyan helyzetek, melyek alkalmasak matematikai tapasztalatok szerzésére (pl. melyik palántának van több levele, kinek nagyobb a tenyere?, stb.). A matematikai nevelés szoros kapcsolatban van az életre neveléssel (pl.: 5 tojás kell a süteménybe, fél csésze eleség kell a madáretetőbe, stb.).

A matematika komplex módon épül be a gyermeki tevékenységekbe (pl. fej körtérfogatának lemérése szalaggal a fejdíszhez, stb.). Az óvodapedagógus feladata, hogy felismerje és kihasználja ezeket a spontán adódó helyzeteket, mérlegelje és kiválassza azokat, amikor a matematikai tartalmakkal nem töri meg az adott tevékenységet, hanem annak részévé válik az ismeretanyag. A pedagógus, maga is teremtsen matematikai összefüggések keresésére ösztönző problémahelyzeteket, kezdeményezzen matematikai tartalmú játékokat („elveszett cipőikrek”, hogyan tudnánk elosztani a megmaradt süteményt, stb.). Az óvodapedagógus kérdéskultúrájával segítheti elő a gyermek logikai gondolkodását, de a gyermek a problémahelyzetet cselekvő módon oldhatja meg. Biztosítson olyan eszközöket és tevékenységeket, amelyek felkeltik a gyerek érdeklődését és pozitív viszonyulást alakítanak ki ezekkel (pl. tükrös mátrix, karos mérleg stb.). A gyerek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, amelyeket tevékenységeiben alkalmaz. A környező világ formái, mennyiségi, nagyságbeli, alaki és térbeli viszonyai a napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben fejlődnek a megismerő képességek, alakul ítélőképességük.

Fejlődik gondolkodásuk- a figyelem, emlékezet, képzelet. Fejlődnek a gondolkodási alpműveletek- analízis, szintézis, következtetések.

Matematikai alapfogalmakkal kapcsolatos ismeretekre tesznek szert- mennyiség, alak, nagyságbeli és térbeli relációk, tér-, sík- és mennyiségsszemlélet, számfogalom, halmazelmélet stb.

Ötletek a magvalósításhoz:

- mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint
- mérések különböző egységekkel, területmérések lefedéssel
- halmazok keletkeztetése, összemérése, párosítás, számlálás, több-kevesebb-ugyanannyi érzékeltetése, gyakorlása
- mennyiségek bontása, kiegészítése, hozzátevés, elvevés, rész-egész viszonya,
- logikai műveletek gyakorlása: állítások, tagadások
- sorba rendezés, elemek helye a sorban, sorszámok
- egyenes és görbe vonalak
- nyitott és zárt vonalak, labirintusok
- építések, építések másolása
- szimmetria
- gömbölyű és szögletes formák
- térbeli viszonyok, irányok
- „mi változott meg” játék
- stb.

Matematikai tartalmat hordoznak az ének- zenei, az ábrázoló és a mozgásos tevékenységek. Séták, kirándulások, természetben töltött idő során rengeteg matematikai megfigyelést tehetünk, felfedezhetjük a matematika tökéletes megnyilvánulásait a minket körülvevő világban. A mesékben külön jelentőséget kapnak a számok, relációk. A játék spontán matematikai ismeretszerzések tárháza. A gondozás során is adódhatnak matematikai tartalmakat hordozó helyzetek, akár csak a munka jellegű tevékenységekben, ahol szükség is van a tapasztalatok alkalmazására.

Várhatóan az óvodáskor végére képesek különböző szempontok szerint csoportosítani, összehasonlítani, összemérni, azonosítani. Értik és használják a mennyiségi összehasonlítás során megismert szavakat, fogalmakat. Irányokat különböztetnek meg, és képesek tájékozódni az ismert irányok szerint. Képesek síkban balról jobbra, fentről lefelé mozgásra, munkára. Ismernek néhány mértani testet, síkmértani formát. Tevékenységeikben megnyilvánul a logikus gondolkodás, szívesen, bátran néznek szembe logikus gondolkodásra ösztönző helyzetekkel. Képesek elemi problémák meglátására, megoldására.

11. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

*„Nem taníthatunk semmit az embereknek, csak segíthetünk nekik,
hogy felfedezzék a dolgokat önmagukban.”*
/Galilei/

Az értelmi képességek a tanulás útján fejlődnek. „Az óvodáskorú gyermeknél a tanulás útja összetett és differenciált. „ / Bakonyi Anna/ A tanulásra a cselekvő gondolkodás jellemző. A gyerek gondolkodása szinkretikus: saját élményein, meglévő ismeretein keresztül látja az összefüggéseket. Sajátosan tájékozódik a világban, azt emeli ki lényegként, ami számára fontos.

Az érdeklődés, figyelem, emlékezet tartalma szűkebb, mint iskoláskorban. A gondolkodást éncentrikusság és érzelmi töltés hatja át – így a tanulás is spontán, érzelmektől vezérelt és belső szükségleteket kielégítő tevékenység. Minden tapasztalat, minden élmény tanulást hordoz magában. A gyermek folyamatosan minden helyzetben, mindenkitől tanul, tapasztalatokat szerez és megkeresi azok helyét a csak rá jellemző, maga által kialakított rendszerben. Ez a rendszer egyre inkább valóságot tükrözővé válik. Feltétel a motivált állapot megléte. A tanulás individuális folyamat, annak kell azt végig járni, aki a megtanulás élménye lesz. Motiváló a kíváncsiság, a tudás megszerzésének szükséglete, a tevékenységvágy, a játék, a mozgás iránti szükséglet. Motiváló a gyerektárs vagy a felnőtt társasága, érdekes helyzet, tevékenység, tárgy. A kiegyensúlyozott érzelmi alap nagyobb információ felvételt biztosít és annak könnyebb beépülését a kognitív apparátusba /Piaget/.

Az értelmi nevelést erre az érzelmekkel telített, motivált állapotra alapozva tudjuk megvalósítani, változatos és szabadon választható, spontán kialakuló és tudatosan megtervezett problémahelyzetek segítségével. A felfedező ismeretszerzés biztosítja a gyerek számára, hogy saját útján és saját ritmusában ismerhesse meg önmagát és az őt körülvevő világot. A pedagógus célja, olyan tanulási tevékenységet létrehozni, melyben a külső körülmények a gyerek belső késztetéseivel találkoznak. Feladata, hogy a gyermekek változó, rájuk jellemző aktív tevékenységéhez megtervezze, megteremtse, megszervezze a legoptimálisabb feltételeket a csoportélet keretein belül. Mindez a pedagógustól rendkívül tudatos tervező- és szervezőmunkát igényel. Alapvetően ismernie kell az egyes gyermek adott pillanatnyi fejlettségét, lelki állapotát és érdeklődését. Ezek ismeretében tudja biztosítani a sokoldalú tevékenységek lehetőségeit, az élményt, eszközt, helyet, az elmélyülés lehetőségét, a természet adta lehetőségek minél bővebb kiaknázásával az önálló tevékenységválasztást. A pedagógus legyen személyre szabott, érdeklődő, odaforduló, ráfigyelő, ösztönző, bátorító, katalizáló. Támogassa a gyermeki próbálkozásokat, legyen segítőkész, de hagyja meg a gyerek önálló cselekvési lehetőségét. A sikerek és a kudarok, a tévedések, az eredményes és a hibás döntések, választások a próbálkozás, az önálló cselekvés természetes velejárói. Ebben a folyamatban természetes módon van jelen az indirekt nevelői irányítás. Az átfogó, több síkon végezhető, nagyobb egységeket magában foglaló projektek felelnek meg leginkább ennek az életkornak. *„A projektek olyan összetett feladatok, melyeknek középpontjában egy gyakorlati természetű probléma áll. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása, hanem lehető legtöbb vonatkozásának feltárása, így a témát a gyermekek széles körű összefüggésben dolgozzák fel.”* / Kőrönci Katalin / Az általunk szervezett megismerési folyamatban alapvető a projekt-módszer alkalmazása. A projektmódszer a gyermek érdeklődésére, a pedagógus és a gyermek közös tevékenységére épülő módszer.

A projekt megvalósítása során egy-egy témát több oldalról közelítünk meg. A feldolgozás tevékenységek sorozatából áll. Konkrét, közvetlen tapasztalást biztosít, melyek önként vállalt cselekvésben történnek. A cél a probléma megoldása, a tanulás a létrehozás velejárója. Az újonnan fellépő gyermeki igények beépülhetnek, a téma gazdagodása folyamatos motivációt biztosít a résztvevőknek. Lehetőséget nyújt a rendszerezésre, az összefüggések feltárására, az élet sokoldalúságának és összetettségének megtapasztalására. A folyamat során fejlődik az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás. A projektmódszerben a téma kiválasztásától az értékelésig minden lépés a gyerekekkel együtt működve történik. A pedagógus koordináló szerepet tölt be, és esetenként a szülőket is bevonjuk a megvalósításba /pl. családfa készítése, hangszerek világa, stb./. Jellemzi az önállóság, önként vállalt tevékenységek, szabad önkifejezés, kooperatív munka, munkamegosztás.

Mindig cselekvésbe ágyazva történik, többnyire mikro-csoportos formában, a részfeladatok differenciáltak. A játék, munka, tanulás ötvöződik. A projekt ideje változó-témától, érdeklődéstől függően- több nap, vagy hét is lehet. Az egyéni fejlődési lehetőségek a közösség keretein belül valósulnak meg. Lehetőség nyílik a tehetséggondozásra és a felzárkóztatásra.

Cél, hogy minden gyermek eljusson fejlődési lehetőségeinek csúcsára. A spontán tanulás mellett kialakul a tudatos tanulási vágy – hogy ez kinél mikor, az nagyon változó, de várhatóan az iskolába lépés előtti időszakban minden gyermeknél megjelenik. A pedagógus felelőssége, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje minden gyermek fejlődését. Amennyiben lényeges eltérés tapasztalható a fejlődés menetében, szükségessé válhat megfelelő szakember segítsége. A gyermekek megismerését, fejlődésüknek nyomon követését a fejlődési napló segíti, mely a szülő számára is nyilvános.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzások mintá- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása. Építünk a vegyes életkorú csoport előnyeire: a kisebbek tanulnak a nagyobbaktól,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- játékos cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus, illetve a segítő szakemberek által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati problémamegoldás

VI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

*„Akár egy fa ágai, úgy mi is mindannyian különböző irányba indulunk,
de a gyökereink mindig ugyanaz marad.”*

A gyermekek az óvodáskor végére várhatóan a belső érés és a családi és óvodai nevelés hatására elérik az iskolai élet megkezdéséhez szükséges testi, lelki, szociális és szellemi érettséget.

Testileg eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásokra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan képes irányítani. Ismeri a testrészeit, kialakult kézdominanciával rendelkezik. Egyre tökéletesebb szem-kéz koordinációja, tudja követni kézmozdulatait. Képes mozdulatot utánozni, térben vagy síkban reprodukálni a látott mintát. Tájékozódik a térben, ismeri a jobb-bal irányokat, a teret jelző névutókat, érti és képes követni azokat, közvetlen környezetében biztonsággal mozog és tájékozódik. A saját személyével kapcsolatos munkákat önállóan végzi. Külső megjelenésére, ápoltságára igényes. Környezetében törekszik a rend fenntartására, helyreállítására.

Lelkileg érzelmileg stabil, kiegyensúlyozott, nyitott, érdeklődő. Önálló, vérmérsékletének megfelelően aktív. Egészséges önbizalommal kezd feladatokba, pozitív énképpel rendelkezik, ha elakad, bátran kér segítséget. Kitartó, képes az esetleges kudarc elviselésére is, az újabb próbálkozásokra serkenti őt.

Szociálisan érett, együttműködő, környezetére érzékeny, rugalmas, kreatív. Képes érzelmeit kifejezni, mások érzelmeit felismerni és azokat figyelembe venni, helyzettől függően társaihoz alkalmazkodni a korának megfelelő szinten. Szereti, elfogadja az őt körülvevő felnőtteket és gyerekeket, megbízik bennük. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni. Kötődik a természethez, a szűkebb és tágabb környezetéhez (család, lakóhely, ismert tájak, hagyományok). Érthetően, folyamatosan kommunikál. Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét. Konfliktushelyzetekben törekszik mindkét fél számára elfogadható megoldást találni, hajlandó kompromisszumra.

Az iskolába lépő gyermek rendelkezik megfelelő ismerettel önmagáról és szűkebb környezetéről. Alapvetően ismeri a természetben fellelhető ok-okozati összefüggéseket. Problémahelyzetekben törekszik a megoldás keresésére, szívesen kísérletezik. Képes feladatok megértésére, feladattartásra és azok eredményes elvégzésére.

Megfelelő munkatempó, önállóság és önfegyelm jellemzi. Megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Vágyik a tudásra, kíváncsi, örömmel tanul. Fokozatosan nő a szándékos figyelem terjedelme, könnyebbé válik megosztása, átvitele, képes elmélyült tevékenységre, figyelemösszpontosításra. A cselekvő-szemléletes gondolkodás mellett kialakulóban van az elemi fogalmi gondolkodás.

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Az óvodapedagógusok közreműködnek a gyermekek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítésében. A gyermekvédelmi munkát segítő háttérrel biztosítja a rendszeres kapcsolattartás a védőnővel, az óvoda orvosával, a Nevelési Tanácsadóval. Az óvodai gyermekvédelmi munka célja a gyermekek jogainak érvényesítése és tiszteletben tartása óvodán belül és kívül. A különleges bánásmódot igénylő gyerekek is jussanak el fejlődési lehetőségeik optimális fokára, és ehhez lehetőleg minden segítséget kapjanak meg, óvodánkban természetes legyen a másság elfogadása.

Legfontosabb feladatunk a prevenció:

- a gyermeki és szülői jogok érvényesítése,
- a megillető kedvezményekhez való hozzájutás segítése
- szükség esetén szakemberek bevonása
- a problémák, a gyermekek veszélyeztetettségének, hátrányos helyzetének korai felismerése
- felzárkóztatás megszervezése
- szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez
- segítő szakemberek igénybe vétele a problémák típusának megfelelően

Differenciálás, inklúzió, integráció

Kiemelt helye van pedagógiánkban a differenciálásnak. Arra törekszünk, hogy minden gyermek a maga ütemében, a saját képességeinek megfelelően tudjon fejlődni, figyelembe vesszük az érést, a fejlődési folyamat törvényszerűségeit, mely nem egyenletes: lassuló, gyorsuló, stagnáló, néha visszaeső. Az egyes képességek sem egyszerre és nem együttesen fejlődnek.

Ez vonatkozik minden gyermekre. Szemléletünk szerint minden gyermeket a maga adottságainak, fejlettségének tükrében kell fejleszteni, úgy hogy elérhesse saját képességeinek maximumát. Nevelésünkben az inklúzió azt jelenti, hogy minden gyermek más, és ez az elv programunk minden elemében érvényesül. Ez az alapja az integrációnak is óvodánkban.

Az óvodában figyelemmel kísérjük a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek

b) különleges ellátást igénylő gyerekek (diabéteszes, asztmás, kruppos)

c) hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek

Az óvoda iskolakezdesre felkészítő fejlesztő foglalkozások keretében készíti fel a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott, speciális pedagógiai ellátásra jogosult gyermekeket az iskolába lépésre. A felmért elmaradások alapján fejlesztőprogramot készítünk. Heti egy alkalommal szervezünk fejlesztő foglalkozást, ezt kiegészíti az idegrendszert érlelő alapozó terápia heti két alkalommal.

Az óvoda lehetővé teszi logopédiai foglalkozások keretében a dyslexia prevenciót (megkésített beszédfejlődés, beszédészlelés zavara), és ellátjuk az enyhe pszichés zavarral küzdő (enyhe tanulási-figyelem és magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermeket.

Differenciált fejlesztést nyújtunk a kiemelten tehetséges gyermeknek.

Tehetségre utaló jegyek:

- átlagon felüli képességek (általános és speciális)
- kreativitás (eredetiség, rugalmasság)
- feladatkötelezettség (kíváncsiság, érdeklődés, szorgalom, kitartás)

Ebben az életkorban nem a tehetség diagnosztizálására törekszünk, hanem a lehetőségek szem előtt tartására. A pedagógus lehetőséget ad a tehetség-képesség gyakorlására, differenciáltan fejleszti a gyermeket, bátorítja a gyermeket és a szülőt is, tájékoztatja a következő intézményt a gyermekről. A hátrányos helyzetű gyerekek esetén cél az együttműködő partneri viszony építése a szülői házzal és a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal. Alapelvünk a gyermekközpontú és családorientált szemlélet.

Felhasznált irodalom:

Óvodai nevelés országos alapprogramja

Bakonyi Anna- Karczewicz Ágnes : Az óvodapedagógusok NAGYKÖNYVE /Bp. 2016.

Neteducatio Kft/

Bakonyi Anna :Inklúzió, integráció, differenciálás a kisgyermeknevelés gyakorlatában Fejlődés és fejlesztés az óvodában / BP. 2010. RAABE kiadó/

Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában /Bp. 1993.Alex-típó/

Bihariné Kerekó Ilona-Dr. Hegyi Ildikó-Kanczler Gyuláné- Körmöci Katalin: A környezeti nevelés pedagógiai és pszichológiai alapjaiÓvodások környezeti nevelése /Bp. 2001. Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért/Boldizsár Ildikó : Meseterápia / Bp. 2010 Magvető/

Gerő Zsuzsa : A gyerekrajzok esztétikuma / Bp. 2003. Flaccus kiadó/

Góbel Orsolya : Csupa szépeket tudok varázsolni SZPT elméleti háttere és módszertana / Bp. 2012. L'Harmattan Kiadó /

Karczewicz Ágnes- Miehle Anna : Hétköznapi varázslatok (Óvodai nevelés Freinet-elemekkel) című program

Körmöci Katalin : Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről /Sprint Kft./

Körmöci Katalin személyes weboldala

Kokas Klára : Öröm, bűvös égi szikra / Bp. 1999. Akkord Zenei Kiadó /

M. Cole, S. Cole : Fejlődéslélektan / Bp. 2003. Osiris kiadó /

Mérei Ferenc , V. Binet Ágnes : Gyermeklélektan / Bp. 1975. Gondolat kiadó /

Mesélj! Játssz! Alkoss! / a Gondolkodj Egészségesen ! Program blogja /

Szalontai Kriszta : Kertpedagógia /Bp.2015. Kornétás kiadó/